

BESLUT

2020-06-18

Dnr: 20/00760,
811 och 813

SAKEN

Sveriges Radio AB:s, Sveriges Television AB:s och Sveriges Utbildningsradio AB:s public service-redovisningar för 2019

BESLUT

Sveriges Radio och Sveriges Television har i stort uppfyllt sina respektive public service-uppdrag under 2019. Sveriges Utbildningsradio har uppfyllt sitt public service-uppdrag under 2019.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Malin Bonthron, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt och Kristina Åberg efter föredragning av Gustav Aspengren, Jessica Durehed och Jenny Englund Grass.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Gustav Aspengren

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Sammanfattning och reflektioner	4
1.1. Sjätte året i tillståndsperioden.....	4
1.1.1. Sammantagen bedömning 2019.....	4
1.2. Övergripande reflektioner rörande tillståndsperiodens fokusområden.....	4
2. Bakgrund	6
2.1. Granskningsnämndens uppdrag.....	6
2.2. Programbolagens redovisningsvillkor.....	7
2.3. Granskningsnämndens uppföljning av redovisningarna.....	8
2.3.1. Fokusområden.....	8
2.3.2. Bedömning av verksamhet på internet under tillståndsperioden 2014–2019	8
2.3.3. Allmänna önskemål och påpekanden om redovisningsformer.....	9
2.3.4. Utformningen av granskningsnämndens bedömningar.....	9
2.4. Nyheter i tillståndsperioden 2020–2025.....	10
3. Granskningsnämndens bedömning	11
3.1. Resursförbrukning, kostnadseffektivitet och produktivitet	11
3.1.1. Nyckeltal för effektivitet	11
3.1.2. Nyckeltal för produktivitet	14
3.1.3. Åtgärder för ökad effektivitet och produktivitet.....	17
3.1.4. Resursförbrukning per programkategori.....	19
3.1.5. Kärnverksamhet och kompletterande verksamhet.....	20
3.1.6. Decentralisering av organisationen.....	22
3.2. Sidoverksamheter.....	23
3.2.1. Sidoverksamheter ska bära sina kostnader och bedrivs konkurrensneutralt	23
3.2.2. Sidoverksamheternas omfattning och karaktär.....	26
3.2.3. Tillgängliggörande av sändningar utanför Sverige.....	26
3.3. Övriga särskilda redovisningsvillkor.....	27
3.3.1. Intäkter vid sidan av avgiftsmedel	27
3.3.2. Oberoende vid indirekt sponsring.....	28
3.3.3. Kommersiella samarbeten.....	29
3.3.4. SVT:s sponsringsbidrag vid evenemang	32
3.3.5. UR:s utökade utbildningsuppdrag och kontakter med utbildningsväsendet	34
3.3.6. Nya tjänster	36

3.3.7. SVT:s engagemang för svensk filmproduktion	37
3.4. Mångsidighet, spegling och 55-procentsvillkoret.....	38
3.4.1. Mångsidighet i programutbudet och det svenska språket.....	38
3.4.2. Jämställdhet, mångfald och spegling.....	38
3.4.3. 55-procentsvillkoret.....	43
3.5. Barn och unga	45
3.5.1. Varierat utbud av program för och med barn och unga.....	45
3.5.2. Nyheter och fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser	47
3.5.3. Utveckling av programverksamheten för äldre barn och unga.....	48
3.5.4. Nyproduktion och egen produktion för barn och unga.....	49
3.5.5. Barn och ungdomar som tillhör språkliga eller etniska minoritetsgrupper eller är teckenspråkiga.....	51
3.6. Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning	52
3.6.1. Program för barn och unga med funktionsnedsättning	53
3.6.2. Hörbarhet.....	55
3.6.3. Produktion av program för särskilda målgrupper	56
3.6.4. Dialog med berörda grupper	57
3.7. Minoritetsspråk	57
3.7.1. Samiska, finska, meänkieli, romani chib och teckenspråk.....	58
3.7.2. Jiddisch och andra minoritetsspråk	60
3.7.3. Dialog med berörda grupper	61
3.8. Övrigt.....	62
3.8.1. Extern radioproduktion	62
3.8.2. Programkategorier.....	62

1. SAMMANFATTNING OCH REFLEKTIONER

1.1. Sjätte året i tillståndsperioden

De redovisningar som granskningsnämnden här bedömer avser verksamhetsåret 2019 som är det sista året i en sexårig tillståndsperiod för public service-bolagen Sveriges Radio (SR), Sveriges Television (SVT) och Sveriges Utbildningsradio (UR).

Inför tillståndsperioden 2014–2019 ålades bolagen utökade krav vad gäller redovisning av intäkter vid sidan av avgiftsmedel, indirekt sponsring och kommersiella samarbeten. SVT ålades även utökade redovisningskrav gällande sponsring. Nämndens uppdrag förtydligades till att också omfatta villkor som avser resursförbrukning, kostnads-effektivitet och produktivitet.

Nämnden beslutade i sin bedömning av det första året i tillståndsperioden att fokusera på vissa centrala ämnesområden. Dessa områden har sedan varit fokusområden för nämndens bedömning och är det även detta år.

1.1.1. Sammantagen bedömning 2019

SR har i stort uppfyllt sitt public service-uppdrag under 2019.

Brister i SR:s uppfyllande finns i följande avseende.

- SR har endast delvis uppfyllt kravet på att redovisa hur uppdraget har fullgjorts med avseende på nyckeltal som visar produktivitet.

SVT har i stort uppfyllt sitt public service-uppdrag under 2019.

Brister i SVT:s uppfyllande finns i följande avseenden.

- SVT har endast delvis uppfyllt kravet på att redovisa hur uppdraget har fullgjorts med avseende på nyckeltal som visar produktivitet och
- SVT har bara med viss tvekan uppfyllt kravet på att prioritera tillgängligheten till program för unga med funktionsnedsättning.

UR har uppfyllt sitt public service-uppdrag under 2019.

1.2. Övergripande reflektioner rörande tillståndsperiodens fokusområden

Granskningsnämnden har under tillståndsperioden 2014–2019 fokuserat sin granskning på bland annat områdena resursförbrukning, kostnadseffektivitet och produktivitet, spegling, barn och unga, tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning samt minoritetsspråk.

De villkor som avser nyckeltal för effektivitet och produktivitet är inte närmare specificerade. Frågan om programbolagen har redovisat nyckeltal som enligt bolagen visar effektivitet och produktivitet är inte heller detsamma som att bolagens redovisade mått och exempel faktiskt också kan anses visa på effektivitet och produktivitet. I detta sammanhang finns det anledning att inledningsvis erinra om vad som anfördes i

nämndens remissyttrande över betänkandet *Nya villkor för public service* (SOU 2012:59). Se nedan.

Givetvis både kan och bör nämnden också bedöma *om* bolagen har redovisat nyckeltal som enligt bolagen visar effektivitet och produktivitet. Huruvida bolagens redovisade mått/exempel faktiskt visar effektivitet och produktivitet är emellertid något annat. En sådan utvärdering – om den ska ha någon egentlig mening – innebär att nämnden borde ta ställning inte bara *om* bolagen gjort olika satsningar och prioriteringar under året, utan *hur* dessa har gjorts, det vill säga om de redovisade måtten verkligen visar på effektivitet och produktivitet. För att bedöma det krävs en värdering av om verksamheten har bedrivits på bästa tänkbara sätt eller om det funnits andra inköp, produktioner, produktionsorter, personella lösningar etc. som hade gett ett bättre resultat. Det är uppenbart att nämnden – givet dess huvuduppgift – knappast kan förväntas ha optimala förutsättningar för denna typ av analys.

Även om programbolagen inte något år under tillståndsperioden fullt ut uppfyllt kravet att redovisa hur public service-uppdraget har fullgjorts med avseende på nyckeltal som visar effektivitet, har redovisningen ändå utvecklats i rätt riktning under perioden. Vidare är det värdefullt att bolagen har tagit fram nya nyckeltal och utvecklat produktivetsmått som omfattat både hur mycket som produceras, vilken kvalitet detta har och till vilken kostnad det sker. Nämnden har dock genomgående framhållit att snittkostnad per producerad radio- eller tv-timme för olika programkategorier bör redovisas till dess att bolagen fullt ut tagit fram egna produktivetsmått.

Med undantag för något år har bolagen uppfyllt kravet att kontinuerligt vidta åtgärder som syftar till ökad effektivitet och produktivitet. Det har också skett en positiv utveckling under tillståndsperioden vad gäller kravet att redovisa resursförbrukningen för respektive programkategori.

Också programbolagens redovisningar av de villkor som rör kärnverksamhet och kompletterande verksamhet har utvecklats i en positiv riktning under tillståndsperioden. Eftersom det är bolagen som inom ramen för det redaktionella oberoendet avgör vad som utgör kärnverksamhet respektive kompletterande verksamhet, har nämnden bedömt uppfyllelsen utifrån bolagens egna definitioner.

SR och SVT har genomgående under tillståndsperioden visat att bolagen haft en decentraliserad organisation som skapat goda förutsättningar för självständigt beslutsfattande på regional och lokal nivå – undantaget 2014 då nämnden ansåg att bolagen endast delvis uppfyllt kravet.

Nämnden har under varje år i tillståndsperioden angett hur bolagen bör fortsätta att utveckla redovisningarna avseende mångfaldsarbetet och speglingsuppdraget i sändningstillstånden. Nämnden har bland annat ansett att det bör framgå tydligare i redovisningarna hur bolagen definierar och operationaliserar begrepp som jämställdhets- och mångfaldsperspektiv och spegling. Med det menar nämnden att bolagen ska konkretisera och uppge vad exempelvis mångfald och spegling innebär i bolagens verksamheter. Även om redovisningarna har förbättrats en hel del, anser nämnden att bolagen bör fortsätta att utveckla redovisningarna i detta avseende.

Inledningsvis i tillståndsperioden påtalade nämnden att bolagen, för de villkor som särskilt pekar ut målgrupperna barn och unga, bör redovisa på ett sådant sätt att det blir möjligt att ta ställning till om bolagen har uppfyllt villkoren för barn respektive unga. Dessa målgruppers behov skiljer sig åt, eftersom de enligt bolagens egna definitioner kan innefatta alla åldrar upp till nitton år. Nämnden har också framhållit att bolagen bör ta fram gemensamma definitioner av vad som avses med barn respektive unga. Bolagen har i senare redovisningar under tillståndsperioden tydligt delat upp redovisningarna av utbudet för barn respektive unga. Bolagen har däremot inte ännu tagit fram en gemensam definition av vilka åldersgrupper som utgör barn respektive unga.

Av sändningstillstånden framgår att bolagen ska beakta behoven hos personer med funktionsnedsättning och sända program vars innehåll är särskilt anpassat för dessa. Bolagen har huvudsakligen uppfyllt kraven i sändningstillstånden, bland annat genom att sända nyhetsprogram som är anpassade för personer med kognitiv funktionsnedsättning och genom att sända program på teckenspråk. Bolagen har vidare utvecklat hur de arbetar med hörbarhet och haft kontinuerliga dialoger med användargrupper.

SVT och UR omfattas av regeringens särskilda beslut om krav på tillgänglighet till tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning. Av regeringens beslut framgår att de två bolagen har krav på sig att genom särskilda tekniker, bland annat teckenspråkstolkning och syntolkning, tillgängliggöra program för personer med funktionsnedsättning. I enlighet med kraven i regeringens beslut har SVT och UR ökat andelen program som syn- och teckenspråkstolkats till att nu under sista året i perioden nå upp till fyra procent av den totala sändningstiden i SVT:s respektive UR:s samlade programutbud i SVT:s programtjänster (med viss möjlighet för bolagen att tillgodoräkna sig program i till exempel beställ-tv). Även andelen direktsända program som textats har ökat under perioden.

Enligt villkoret i sändningstillstånden gällande minoritetsspråk ska SR:s, SVT:s och UR:s samlade programutbud på de nationella minoritetsspråken samiska, finska, meänkieli och romani chib samt på teckenspråk sammantaget öka årligen under tillståndsperioden, jämfört med 2013 års nivå. Ökningen ska vara betydande. Bolagen har under tillståndsperioden tagit fram en gemensam indexmodell för att kunna göra en samlad bedömning av utbudet på de prioriterade minoritetsspråken och nämnden har funnit att bolagen har uppfyllt villkoret de senaste åren under tillståndsperioden.

2. BAKGRUND

2.1. Granskningsnämndens uppdrag

I granskningsnämndens uppgift ingår att årligen i efterhand, utifrån programbolagens redovisningar, bedöma om SR, SVT och UR har uppfyllt sina public service-uppdrag. Bedömningen ska göras med utgångspunkt i de villkor som reglerar bolagens verksamheter och anges i sändningstillstånden och anslagsvillkoren samt, vad avser SVT och UR, i ett särskilt beslut om krav på tillgänglighet till tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning. Nämndens uppdrag omfattar även anslagsvillkor som avser resursförbrukning, kostnadseffektivitet och produktivitet.

Nämndens bedömningar grundar sig på programbolagens egna redovisningar, undantagsvis med kompletterande uppgifter. Det är bolagen som ansvarar för riktigheten i uppgifterna. Nämnden ska bedöma om bolagen uppfyllt sina uppdrag, inte hur detta skett. I detta ligger att nämnden kan ha synpunkter på hur bolagen bör utforma sina redovisningar för att det ska vara möjligt att bedöma om de uppfyllt uppdragen.

2.2. Programbolagens redovisningsvillkor

Enligt anslagsvillkoren för 2019 är SR, SVT och UR ålagda att redovisa följande.

Programbolagen ska följa upp och redovisa hur uppdraget i allmänhetens tjänst fullgjorts enligt villkor i sändningstillstånden, anslagsvillkoren och andra beslut av regeringen som meddelats med stöd av radio- och tv-lagen. Bolagen ska redovisa samtliga verksamhets- och programområden och hur det säkerställts att all verksamhet uppfyller de krav som ställs på företagen i sändningstillstånd och anslagsvillkor.

Bolagen ska särskilt redogöra för företagens intäkter vid sidan av avgiftsmedel, hur de säkerställt sitt oberoende vid indirekt sponsring, vilka kommersiella samarbeten som företagen i övrigt har deltagit i och vilka intäkter dessa har genererat samt eventuella sidoverksamheter som bedrivits. SVT ska redogöra för vilka evenemang som sponsrats, hur många sändningar som sponsrats och vilket belopp som totalt har mottagits samt för omfattningen av och formerna för företagets engagemang för utvecklingen av svensk filmproduktion. SR ska ange i vilken utsträckning bolaget avser att satsa på extern radioproduktion. UR ska redogöra för kontakterna med olika delar av utbildningsväsendet och vilka satsningar som gjorts med anledning av det utökade utbildningsuppdraget.

Bolagen ska redogöra för vilka nya programtjänster eller andra tjänster av större betydelse inom ramen för kärnverksamheten och den kompletterande verksamheten som har lanserats under året. Detta gäller oavsett om tjänsterna har anmälts till regeringen för godkännande eller inte, på det sätt som preciseras i anslagsvillkoren. För de tjänster som har lanserats på försök ska det anges hur lång försökstid som har planerats för dessa.

Bolagen ska redovisa och kommentera hur uppdraget fullgjorts med avseende på bland annat volym, kostnader och intäkter samt nyckeltal som visar effektivitet och produktivitet. Samarbets- och effektiviseringsåtgärder ska rapporteras i redovisningen. Programstatistiken ska utformas så att jämförelser blir möjliga över tid. Redovisningen ska uttrycka olika programkategoriers andel av den totala sändningstiden, när olika programtyper sänds samt resursförbrukningen för respektive kategori. Redovisningen ska även avse omfattningen av tittande och lyssnande och publikens reaktioner samt företagets planer för kommande år.

Bolagen ska i samverkan fortsatt utveckla sin redovisning med inriktning på att så långt som möjligt åstadkomma en gemensam redovisningsform. I arbetet ska ingå att definiera och operationalisera centrala begrepp i tillstånds- och anslagsvillkoren, ta fram konkreta uppföljningsbara resultatmått baserade på dessa och utveckla arbetet med att mäta och redovisa olika indikatorer på kvaliteten och särarten i programutbudet. Resultatmåttarna bör utformas så att de ger väsentlig information om uppdraget och förmedlar viktiga erfarenheter av verksamheten. Bolagen ska på olika sätt stimulera en fortlöpande offentlig diskussion om verksamheten.

2.3. Granskningsnämndens uppföljning av redovisningarna

2.3.1. Fokusområden

Valet av fokusområden har gjorts mot bakgrund av de krav som ställs i programbolagens sändningstillstånd och anslagsvillkor samt regeringens beslut avseende SVT och UR om krav på tillgänglighet till tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning. Granskningsnämnden har särskilt beaktat regeringens uttalanden om bolagens redovisningsvillkor i prop. 2012/13:164. Nämndens fokusområden har varit följande:

- resursförbrukning, kostnadseffektivitet och produktivitet,
- sidoverksamheter,
- övriga särskilda redovisningsvillkor i bolagens anslagsvillkor,
- spegling,
- barn och unga,
- tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning och
- minoritetsspråk.

2.3.2. Bedömning av verksamhet på internet under tillståndsperioden 2014–2019

Sändningstillstånden för tillståndsperioden 2014–2019 reglerade verksamhet i marksänd tv och radio. Med begreppet programverksamhet inom denna tillståndsperiod avses alltså den kärnverksamhet som bedrivits i marksänd tv och radio, det vill säga produktion och sändning av program. De verksamheter som programbolagen har bedrivit till exempel på internet beaktas därmed inte vid bedömningen av om villkoren i sändningstillstånden har uppfyllts under 2019.

Granskningsnämnden kan konstatera att bolagen redovisar att de har verksamhet på internet för olika målgrupper och i huvudsak erbjuder hela det marksända utbudet även på sina webbplatser och i applikationer. Delar av utbudet erbjuds också via sociala medier. UR redovisar till exempel att bolaget publicerar medieinnehåll via sju olika Facebook-konton och fem aktiva kanaler på Youtube.

SR redovisar 21 020 timmar webbexklusiva sändningar under 2019, att jämföra med drygt 134 000 timmar i marknätet. Det är en påtaglig ökning jämfört med det första året i tillståndsperioden då SR sände 14 780 webbexklusiva timmar, men en minskning från 2018 års 22 700 timmar.

Enligt SVT är metoden som bolaget tidigare använt för att redovisa antal timmar som sänts över internet inte längre tillräcklig för att ge en bild av det faktiska utbudet. SVT uppger att bolaget under 2019 vidareutvecklat teknik för att kunna redovisa utbudet på motsvarande sätt som i broadcast-kanalerna och på så sätt kunna ge en rättvisande bild av det utbud som tillhandahållits över internet. Metod och teknik kommer enligt SVT att färdigställas under 2020. Sedan 2017 är dock SVT:s princip att alla program utom direktsändningar och program som har karaktären av direktsändningar publiceras på SVT Play redan klockan två på morgonen samma dag som sändningen visas i marknätet.

För 2019 redovisar UR totalt en timme webbexklusiva sändningar för yngre barn, en timme webbexklusiva sändningar för äldre barn och 35 timmar webbexklusiva sändningar för unga. UR producerar webbexklusivt material och publicerar eller sänder sådant material på Youtube och i flera podcasts.

2.3.3. Allmänna önskemål och påpekanden om redovisningsformer

I syfte att ytterligare utveckla redovisningarna har granskningsnämnden i sina tidigare bedömningar under tillståndsperioden gjort vissa påpekanden eller uttryckt önskemål avseende bolagens redovisningsformer.

Sammanfattningsvis har nämnden framhållit att bolagen ska redovisa hur samtliga villkor har uppfyllts och att de så långt som möjligt ska ha en gemensam redovisningsform. Nämnden har även angett vad bolagen bör ta fasta på vad gäller resultatmätt, indikatorer och nyckeltal samt betonat vikten av att redovisa tidsserier.

I flera avseenden har nämnden under tillståndsperioden 2014–2019 fått tillräckligt underlag för sina bedömningar av redovisningarna först efter att ha inhämtat kompletterande upplysningar från programbolagen. Nämnden har under perioden fått erinra bolagen om att sådant underlag som bolagen har behövt komplettera sin redovisning med i efterhand för att nämnden ska kunna göra en bedömning, behöver föras in i följande redovisningar. Också av hänsyn till allmänhetens möjlighet att lätt få insyn i verksamheten är det angeläget att de utgivna redovisningarna i sig är så fullständiga som möjligt.

I fråga om produktivetsmätt har nämnden uttalat att traditionella mått som är anpassade för exempelvis tillverkningsindustrin – såsom snittkostnad per producerad radio- eller tv-timme – inte är optimala för att visa produktivitet i public service-bolagens verksamheter. Nämnden konstaterar att programföretagen under tillståndsperioden tagit steg för att få fram relevanta nyckeltal vad avser produktivitet och effektivitet. I årets bedömning anser nämnden att UR som enda bolag fullt ut uppfyllt villkoret att redovisa nyckeltal som visar produktivitet.

2.3.4. Utformningen av granskningsnämndens bedömningar

Granskningsnämnden har även detta år valt att bedöma de tre public service-bolagens redovisningar inom ramen för ett gemensamt beslut.

Bedömningarna av om SVT och UR har uppfyllt kraven i regeringens beslut om tillgänglighet till tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning sker i separata beslut (beslut 20/01015 och 1016).

2.4. Nyheter i tillståndsperioden 2020–2025

Den 5 december 2019 beslutade regeringen om sändningstillstånd och medelsvillkor för SR, SVT och UR för åren 2020–2025. Besluten utgick från propositionen *Ett modernt public service – villkor 2020–2025* (prop. 2018/19:136) som riksdagen fattade beslut om den 23 oktober 2019. Regeringen beslutade även om krav på tillgänglighet till tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning för SVT och UR för åren 2020–2022.

Exempel på nyheter i tillståndsperioden 2020–2025:

- Innehållsvillkoren ska till viss del kunna uppfyllas genom tillgodoräknande av programverksamhet på internet. Definitionen av kärnverksamhet utvidgas samtidigt till att även innefatta produktion och tillhandahållanden av program på de egna plattformarna som finns på fritt tillgängliga och öppna delar av internet.
- Public service-utbudet ska finnas där publiken finns, men samtidigt införs tydligare villkor om hur SR, SVT och UR ska förhålla sig till distribution på externa plattformar. Programbolagen ska ha öppna och tydliga riktlinjer om hur de förhåller sig till distribution på plattformar som inte är bolagens egna. Hur bolagen arbetar för att tillämpa riktlinjerna ska redovisas i public service-redovisningarna.
- SR, SVT och UR ska stärka en livskraftig produktionsmarknad i hela Sverige.
- SR och SVT ska stärka den journalistiska bevakningen i svagt bevakade områden och ta hänsyn till kommersiella nyhetsmediers konkurrensförutsättningar.
- SR ska erbjuda ett utbud av nyheter på olika språk för människor i Sverige och i landets närområden som inte kan ta del av nyheter på svenska.
- Bolagens förstasändningar på vart och ett av de nationella minoritetsspråken samt på teckenspråk ska öka under tillståndsperioden jämfört med 2019 års nivåer. Även omfattningen av syn- och teckenspråkstolkning hos SVT och UR ska öka. Till detta kommer skärpta krav på kontinuerlig dialog mellan bolagen och berörda grupper.
- SR:s och SVT:s verksamheter ska utformas för att kunna fortsätta vid svåra påfrestningar på samhället. Bolagens beredskapsarbete ska genomföras med utgångspunkt i en helhetssyn som omfattar både fredstida krissituationer och höjd beredskap.
- Vissa ändringar och förtydliganden om förhandsprövning av nya tjänster införs. Exempelvis ges andra aktörer än programbolagen möjlighet att anmäla en tjänst för prövning.

3. GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

3.1. Resursförbrukning, kostnadseffektivitet och produktivitet

3.1.1. Nyckeltal för effektivitet

- SR, SVT och UR har i huvudsak uppfyllt kravet att redovisa hur uppdraget har fullgjorts med avseende på nyckeltal som visar effektivitet.

Villkor

SR, SVT och UR ska redovisa och kommentera hur uppdraget fullgjorts med avseende på bland annat volym, kostnader och intäkter samt nyckeltal som visar effektivitet. (Punkt 20, 23 respektive 21 i anslagsvillkoren)

Tidigare bedömning

I sin bedömning för 2018 fann granskningsnämnden att SR, SVT och UR i huvudsak hade uppfyllt kravet på att redovisa hur uppdraget fullgjorts med avseende på nyckeltal som visar effektivitet. Bolagen presenterade bland annat resultat från enkätundersökningar som mått på effektivitet. Nämnden framhöll att SVT och UR i kommande redovisningar bör sätta redovisade värden i förhållande till bolagens kostnader.

Uppfyllelse – SR

Redovisningen

SR uppger att effektiviteten följs upp i termer av samhällsvärde och individvärde, med mått för på vilket sätt och hur mycket SR:s utbud används samt hur allmänheten uppfattar företaget och det utbud som tillhandahålls. Effektivitet omfattar också hur större satsningar, utvecklingsarbete och olika former av samarbeten med andra aktörer bidrar till samhället och publiken. De flesta indikatorer som SR redovisar hämtas från en årlig attitydundersökning hos allmänheten som genomförts på uppdrag av bolaget.

Följande indikatorer för samhälls- och individvärde presenteras i årets redovisning.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
SR har mycket eller ganska stort värde för samhället i stort (%)	86	84	79	78	78	76
SR har stort eller mycket stort personligt värde (%)	72	69	65	61	63	59
SR är värt pengarna (%)	73	70	67	65	66	64

Tabell 1 SR:s indikatorer för samhälls- och individvärde

Av de som lyssnar på SR dagligen anser 89 procent att bolaget har ett mycket stort eller ganska stort värde för samhället i stort. 81 procent av de svarande i denna målgrupp anser att SR har ett stort värde för dem personligen och enligt ett kompletterande svar från bolaget svarar 81 procent av målgruppen att SR är värt pengarna.

Liksom i 2017 och 2018 års redovisningar mäts allmänhetens förtroende för SR med uppgifter ur SOM-undersökningen. Tidigare under tillståndsperioden använde SR

i stället resultat ur Medicakademins förtroendebarmeter. Anledningen till bytet är att SOM-undersökningen har längre insamlingstid och löper mindre risk för tillfälliga variationer. Resultaten visar att 70 procent hade högt förtroende för innehållet i SR 2018, vilket utgör det senaste året i undersökningen.

På samma sätt som tidigare år redovisar SR en graf där allmänhetens värdering av olika programkategorier avseende viktighet och betyg sätts i relation till kategoriernas kostnad. Det finns stor samstämmighet mellan hur viktiga allmänheten anser att de olika programkategorierna är och vilket betyg de får samt att i princip alla kategorier som har relativt höga kostnader både bedöms vara viktiga och får höga betyg. Detta är en indikation på att bolaget allokerar sina resurser på ett effektivt sätt.

Granskningsnämndens bedömning

Vid en sammantagen bedömning har SR i huvudsak uppfyllt villkoret att redovisa nyckeltal som visar effektivitet.

Nämnden vill, liksom vid tidigare bedömningar, framhålla att SR bör öka tydligheten genom att klargöra vilken målsättning bolaget har för de nyckeltal som redovisas genom resultat i attitydundersökningar.

Grafen över allmänhetens värdering av olika programkategorier och dess kostnader är en värdefull del av redovisningen eftersom den sätter effektiviteten i relation till förbrukade resurser.

Uppfyllelse – SVT

Redovisningen

SVT redovisar sex nyckeltal för effektivitet: samhällsvärde, individuellt värde, professionell kvalitet, kännedom, räckvidd och användning. För respektive nyckeltal redovisas måluppfyllelse, en analys av utvecklingen över tid, skillnader mellan olika grupper och exempel på satsningar under året. Resultaten redovisas grafiskt till viss del. SVT anser, i likhet med förra året, att verksamheten givetvis ska bedömas i förhållande till sin kostnad men att detta inte nödvändigtvis betyder att bolagets mål är av ett sådant slag att de går att sätta som en funktion av ekonomin. Exempelvis är det inte relevant att mäta andel med högt förtroende per krona. Den ekonomiska effektiviteten bör därför enligt bolaget bedömas i två led. Det första ledet är att målen för genomslag och värde sätts i relation till det utbud som SVT tillhandahåller. Den ekonomiska effektiviteten bedöms därefter i ett andra led genom att utbudet sätts i förhållande till ekonomin, det vill säga i den del av redovisningen som beskriver produktivitetmått och rationaliseringar.

Granskningsnämndens bedömning

SVT har i huvudsak uppfyllt villkoret att redovisa nyckeltal som visar effektivitet.

Som granskningsnämnden uttryckte i föregående års bedömning kan nämnden i och för sig godta SVT:s resonemang om hur effektiviteten kan bedömas genom att nyckeltalen för effektivitet sätts i relation till utbudet, som i sin tur relateras till produktivitetmått

och rationaliseringar. Ett sådant resonemang förutsätter emellertid samtidigt att de båda leden presenteras med lämpliga nyckeltal och mätvärden och att SVT analyserar den ekonomiska effektiviteten. Eftersom en sådan analys inte finns i redovisningen kan SVT inte anses ha satt effektivitetsnyckeltalen i relation till bolagets kostnader, något som efterfrågats under flera års tid.

Uppfyllelse – UR

Redovisningen

UR redovisar ett eller flera effektmål och resultat under var och en av rubrikerna Mångfald och spegling, Relevans och användbarhet samt Tillgänglighet och sökbarhet. Målen skulle vara uppfyllda vid utgången av 2019. Utöver effektmålen kartläggs även lärares och allmänhetens uppfattning om UR:s samhälls- och individvärde.

UR uppger att bolaget arbetat med att ta fram en metod för att beskriva vilken lärande-effekt enskilda programserier har. För att få fram ett mått på lärandeeffekt har UR kombinerat två kriterier: användning och lärande. Metoden är tänkt att driva utveckling och kvalitet i enskilda produktioner och den ska inte aggregeras och användas på företagsnivå. Metoden förväntas dock ha en positiv påverkan på de övergripande effektmålen på lång sikt.

Under 2019 har UR vidareutvecklat metoden bland annat genom att utvidga antal program samt målgrupper som metoden testats på. Metoden har även testats på ett radioprogram. Testen har pekat på ett antal nya svårigheter som måste lösas för att metoden ska bli mer pålitlig. UR har identifierat ett behov av att fokusera mer på den kvalitativa betygsättningen för att få fram ett mått som inte ger sämre lärandeeffekt för program riktade till en mindre publik. UR måste fortsätta att utveckla och anpassa metoden så att den ska kunna vara användbar på program för samtliga målgrupper.

Granskningsnämndens bedömning

UR har i huvudsak uppfyllt villkoret att redovisa nyckeltal som visar effektivitet. Granskningsnämnden ser positivt på att UR under 2019 fortsatt arbetet med ett mått som beräknar lärandeeffekten hos enskilda program. Nämnden anser att det på sikt är värdefullt om bolaget utifrån detta mått, i tillägg till redan presenterade mål- och nyckeltal, på aggregerad nivå redovisar hur stor andel av alla programprojekt som nått sina uppsatta mål för lärandeeffekten. UR skulle även kunna formulera ett övergripande mål för lärandeeffekt och på så sätt redovisa ett nyckeltal som går att jämföra över tid. Vidare bör UR i kommande redovisningar sätta redovisade effektivitetsnyckeltal i relation till bolagets kostnader, något som efterfrågats under flera års tid.

Nämnden noterar att UR inte har nått något av de effektmål bolaget hade som ambition att ha uppfyllt vid utgången av 2019.

3.1.2. Nyckeltal för produktivitet

- SR och SVT har endast delvis uppfyllt villkoret att redovisa nyckeltal som visar produktivitet.
- UR har uppfyllt villkoret.

Villkor

SR, SVT och UR ska redovisa och kommentera hur uppdraget fullgjorts med avseende på bland annat volym, kostnader och intäkter samt nyckeltal som visar produktivitet. (Punkt 20, 23 respektive 21 i anslagsvillkoren)

Tidigare bedömning

I bedömningarna för 2017 respektive 2018 fann granskningsnämnden att SR och SVT endast delvis uppfyllt kravet på att redovisa hur uppdraget fullgjorts med avseende på nyckeltal som visar produktivitet. Nämnden ansåg att SR och SVT i kommande redovisningar bör presentera nyckeltal för produktivitet som även tar hänsyn till effekten av en ökad fördelning av medel till programproduktionen.

I sina bedömningar av UR:s redovisningar för 2017 och 2018 fann nämnden att bolaget hade uppfyllt kravet.

Uppfyllelse – SR

Redovisningen

Enligt SR handlar produktivitet om att använda resurserna på bästa sätt genom att höja kvaliteten på, och tillgängligheten till, det som bolaget producerar samt att möta publikens behov, inte att producera större mängder ljud eller minska resurserna. SR har formulerat produktivitetsmått för att ge organisationen förutsättningar och förmåga till kvalitetshöjning och ständig utveckling, vilket enligt bolaget är nödvändigt för att möta publikens ändrade lyssningsvanor i en alltmer digital medievärld.

SR bedömer produktiviteten genom följande områden:

- resurser för programproduktion,
- resurser för utveckling,
- upphandlingsgrad,
- övriga produktivitetsförbättringar och rationaliseringar och
- koncernsamarbeten.

SR redovisar att 63,2 procent av bolagets resurser gick till programproduktion under 2019, jämfört med 63,3 procent under 2018.

Vad gäller SR:s upphandlingsgrad på inköp väntar sig bolaget en kostnadsreduktion på cirka tio procent vid bibehållen eller stärkt kvalitet till följd av offentliga upphandlingar. Bolagets målsättning är en upphandlingsgrad på minst 80 procent. SR:s upphandlingsgrad var 90 procent 2019.

I likhet med tidigare år redovisar SR även övriga produktivetsförbättringar och rationaliseringar samt koncernsamarbeten. Några specifika mått på produktivitet redovisas inte här.

Granskningsnämndens bedömning

SR har endast delvis uppfyllt villkoret att redovisa nyckeltal som visar produktivitet.

Av redovisningen framgår inte tillräckligt tydligt på vilket sätt indikatorn resurser för programproduktion kan anses visa på bolagets produktivitet. Som granskningsnämnden tidigare påpekat bör SR också tydliggöra vilket mål som gäller för den ökade fördelningen till programproduktionen.

I fråga om måttet resurser för utveckling redovisar SR inte några mätvärden, vilket nämnden påpekat i tidigare bedömning. Detta är en klar brist i redovisningen. Angående produktivetsmåttet upphandlingsgrad anser nämnden, liksom tidigare år, att SR har presenterat ett nyckeltal som ger tydliga indikationer på produktiviteten med avseende på upphandlingsförfarandet.

Uppfyllelse – SVT

Redovisningen

Enligt SVT är målsättningen inom produktivitet inte att öka antal sända timmar utan att mer pengar ska gå till programmen. Syftet med detta är att uppnå en högre effektivitet, det vill säga öka publikens upplevda värde eller användning av verksamheten. Även om det finns flera andra faktorer som påverkar publikens upplevda värde så innebär mer medel till program en ökad sannolikhet för förbättrad kvalitet på utbudet och därmed även att publikens upplevelse förbättras. Programbudgetsandel är vidare ett internationellt använt mått i public service-företag och används i en eller annan form av de flesta tv-bolag.

Mer medel till program står enligt SVT inte i motsats till en ökad produktivitet i verksamheten. Eftersom bolaget har begränsade möjligheter att öka intäkterna krävs det rationaliseringar i verksamheten för att kunna öka programbudgetens andel över tid.

SVT uppger att bolaget under flera år har strävat efter att identifiera ett nyckeltal som på ett relevant sätt kan visa utvecklingen av produktiviteten. I årets redovisning har SVT tagit fram ett nyckeltal där olika rationaliseringar och förbättringar som genomförts i verksamheten under året värderats. SVT redovisar att bolaget inom följande fem områden generat förbättringar och rationaliseringar till ett värde av 98 miljoner kronor (två procent av anslagsmedlen) under 2019:

- återkommande program, förutom nyhetsprogram, medges ingen kostnadsökning mellan åren,
- rationaliseringsåtgärder i programproduktionen,
- effektiviseringar i administration och distribution,
- andelen upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling ska öka och
- koncernsamarbeten.

Förbättringarna har enligt SVT värderats till skillnaden mellan den kostnad som faktiskt uppstod och den kostnad som skulle uppstått om ingen åtgärd vidtagits. Alla förbättringar har dock inte kunnat värderas och till viss del har schablonvärden för tjänster och timmar använts där det varit en komponent i beräkningen. En utvärdering av nyckeltalet kommer att göras under 2020.

SVT skriver i ett kompletterande svar till granskningsnämnden att produktivetsförbättringar från bolagets verksamheter rapporteras in på ett gemensamt reglerat sätt till en central funktion inom ekonomiavdelningen. Där genomförs kvalitetssäkring för att säkerställa att aktiviteten är att betrakta som produktivetsökande och att värdering och beräkning gjorts på samma sätt i hela bolaget. Bolaget kommer att följa nyckeltalets utveckling under tillståndsperioden 2020–2025 och bestämma en målnivå efter tre år. Det kan exempelvis handla om en miniminivå eller en genomsnittlig nivå över tillståndsperioden.

SVT uppger att bolaget under 2019 ökade andelen medel till program med tre procentenheter jämfört med 2018 till totalt 78 procent.

Ett annat av SVT:s produktivetsmål avser andelen upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling. Detta är ett centralt nyckeltal och bolagets inköpsandel hamnade på 89 procent under 2019, jämfört med 91 procent under 2018. SVT:s målsättning är att andelen ska öka under tillståndsperioden, vilket den har gjort sett till hela perioden.

Granskningsnämndens bedömning

SVT har endast delvis uppfyllt villkoret att redovisa nyckeltal som visar produktivitet.

SVT redovisar vad bolaget anser utgör mål och mått på produktivetsförbättringar, varav endast två mått går att jämföra med tidigare års utfall. När det gäller andel medel till program har granskningsnämnden vid upprepade tillfällen framfört att nyckeltalet bygger på antagandet att omfördelningen per automatik ger ett mervärde. SVT redovisar inget nyckeltal som mäter effekten av omfördelningen. SVT bör utveckla redovisningen på denna punkt, vilket nämnden påpekat även tidigare år.

Nämnden ser positivt på att SVT i årets redovisning tagit fram ett nytt nyckeltal där olika rationaliseringar och förbättringar som genomförts i verksamheten under året värderats.

Uppfyllelse – UR

Redovisningen

UR har liksom tidigare år valt att inte redovisa snittkostnad per producerad eller sänd timme. Sådana produktivetsmått tar enligt UR inte hänsyn till en för bolaget mycket viktig kvalitetsfaktor, en produktions hållbarhet. UR använder därför ett produktivetsmått som inkluderar hållbarhet, utgår från utbildningsuppdraget och speglar hur effektivt utbudet har producerats i förhållande till kostnaderna. Måttet redovisas fördelat på utbildningsområde för radio respektive tv. Enligt UR ger måttet en mer rättvisande jämförelse av kostnader per utbildningsområde.

UR uppger att antalet produktioner inom respektive utbildningsområde varierar över åren och därmed kan en produktion med hög eller låg hållbarhetsfaktor få stort genomslag, vilket påverkar produktiviteten per utbildningsområde i kronor. Vissa år, till exempel ett valår då UR producerar ett stort antal viktiga program kring valet får detta även genomslag på produktiviteten då dessa program har ett större inslag av aktualiteter och därmed en lägre hållbarhet.

UR har inte som mål att produktivetsmättet ska vara detsamma för respektive utbildningsområde varje år. Mättet är i stället ett sätt att framförallt ta hänsyn till kvalitetsfaktorn hållbarhet och därmed bättre spegla hur effektivt UR har producerat programutbudet i förhållande till kostnaderna samt behoven i samhället.

Granskningsnämndens bedömning

UR har uppfyllt villkoret att redovisa nyckeltal som visar produktivitet.

3.1.3. Åtgärder för ökad effektivitet och produktivitet

- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet att kontinuerligt vidta åtgärder som syftar till ökad effektivitet och produktivitet.

Villkor

Programbolagen ska kontinuerligt vidta åtgärder som syftar till ökad effektivitet och produktivitet. Ett led i detta är att söka nya samarbetsområden med de övriga två programbolagen. (Punkt 1 i anslagsvillkoren)

Tidigare bedömning

I sin bedömning avseende 2017 fann granskningsnämnden att SR, SVT och UR hade uppfyllt kravet att kontinuerligt vidta åtgärder som syftar till ökad effektivitet och produktivitet. Nämnden uttalade att bolagen bör presentera utvecklingen av effektiviteten och produktiviteten för att tydliggöra effekterna av de åtgärder som vidtagits. Angående UR noterade nämnden att bolagets övriga kostnader hade ökat för varje år i tillståndsperioden samtidigt som resurser till programproduktion minskat. I bedömningen avseende 2018 fann nämnden att SR och SVT hade uppfyllt kravet, trots att de endast delvis redovisat nyckeltal som visade produktivitet. Nämnden fann att UR hade uppfyllt kravet. Nämnden uttalade att SVT i kommande redovisningar borde tydliggöra effekterna av de åtgärder som vidtagits.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR uppger att bolaget ständigt arbetar med prioriteringar för att kunna genomföra nya satsningar. Under 2019 har SR arbetat vidare med att implementera strategier för produktion, studiolokaler, fordon och utrustning för att öka produktiviteten och sänka kostnaden för tekniska resurser. Ett exempel på en åtgärd som frigjort resurser under 2019 är standardisering av tjänster vilket lett till ett minskat behov av konsulter på teknikområdet. SR genomförde under 2019 aktiviteter med syfte att öka kvaliteten på

utbudet genom en förstärkt lokal närvaro, genom att underlätta förflyttningen till digitala distributionsplattformar samt satsningar på att öka nyttjandet av sociala medier. En konsekvens var att verksamheten effektiviserades med kostnadsminskningar som följd.

SVT beskriver de insatser som gjorts för att uppfylla målen kring värde och genomslag och därmed, enligt SVT:s definition, öka effektiviteten. SVT redogör för åtgärder för ökad tillgänglighet, förbättringar av SVT:s online- och mobiltjänster samt ett omorganisationsprojekt i syfte att utveckla den lokala nyhetsverksamheten. SVT redogör också för åtgärder för ökad produktivitet. Exempelvis en ökad användning av distansproduktion, och specifikt en egenutvecklad teknik som möjliggör utsändning av lokala nyheter med mindre personalstyrka. Andra exempel på åtgärder är förändrade inspelningsplatser samt automatiseringar av undertextpubliceringar och publikanalys.

UR uppger att bolaget under 2017 genomförde en omfattande omorganisation för att möta de krav som digitaliseringen och den nya användarlogiken ställer på organisation och arbetssätt. Bland annat har UR gått från avdelningsekonomi till projektekonomi. UR har därefter fortsatt att justera organisationen och den ekonomiska styrningen vilket inneburit en större flexibilitet att vid behov kunna tillföra och omfördela resurser till, och inom, produktion och därmed snabbare kunna påbörja nya produktioner. UR beskriver även de investeringar som gjorts under 2019 och redovisar kostnader enligt tabellen nedan.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Programproduktion radio och tv	292,2	282,1	289,3	247,4	348,8	323,3
Ped. utv.- och kontaktarbete	13,1	10,4	9,6	4,9	3,5	4,7
Distribution	2,6	3	2,8	3,1	2,8	2,9
Övriga kostnader	65,4	76,5	92,8	132,9	91	90,9
Summa	360,2	361,6	384,9	383,4	442,6	417,1

Tabell 2 UR:s kostnader 2014–2019 (mkr)

Det kan noteras att medel till programproduktion minskat mellan 2018 och 2019, men sett till hela tillståndsperioden så har dessa två slutår de högsta investeringsbeloppen för programproduktion. Andelen medel till produktion, i relation till den totala kostnaden, ligger på ungefär samma nivå för dessa två år (cirka 78 procent).

De tre programbolagen redogör också för koncerngemensamma samarbeten sinsemellan. SVT uppger att bolaget under 2019 slöt 15 större gemensamma upphandlingar med de andra public service-bolagen. Bolagen samlokaliserar och samnyttjar lokaler i de fall det är möjligt och rationellt och har även samarbetat kring program.

Granskningsnämndens bedömning

SR och SVT har uppfyllt kravet att kontinuerligt vidta åtgärder som syftar till ökad effektivitet och produktivitet, trots att bolagen endast delvis redovisar nyckeltal som visar produktivitet. UR har uppfyllt kravet.

3.1.4. Resursförbrukning per programkategori

- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att redovisa resursförbrukningen för respektive programkategori.

Villkor

SR, SVT och UR ska i sina public service-redovisningar uttrycka resursförbrukningen för respektive programkategori. (Punkt 20, 23 respektive 21 i anslagsvillkoren)

Tidigare bedömning

I sin bedömning av SR:s och UR:s redovisningar för 2017 fann granskningsnämnden att bolagen hade uppfyllt kravet på att redovisa resursförbrukningen för respektive programkategori. I bedömningen av SVT:s redovisning för 2017 konstaterade nämnden att SVT uppfyllt kravet men påpekade att SVT i 2018 års redovisning bör redovisa de totala kostnaderna exklusive sidoverksamheten fördelade på varje kategori. I sin bedömning av SR:s, SVT:s och UR:s redovisningar för 2018 fann nämnden att bolagen uppfyllt kravet.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR redovisar bolagets kostnader respektive kostnadsandelar per programkategori i två tabeller som också visar utvecklingen över tid.

SVT redovisar den totala kostnaden exklusive sidoverksamheten fördelad per programkategori, både som andelar och i kronor mellan 2014 och 2019. SVT uppger att verksamhetskostnaden uppgick till drygt fem miljarder kronor 2019. Av dessa utgjorde programkostnader drygt 3,6 miljarder, distributionskostnader drygt 192 miljoner, övriga kostnader drygt 888 miljoner och sidoverksamhetens kostnader knappt 46,7 miljoner kronor. Enligt SVT finns det ingen naturlig fördelning av distributionskostnader och övriga kostnader på programkategorierna utan det sker genom en proportionell fördelning av programkostnaden.

UR redovisar kostnader på totalt drygt 417 miljoner kronor under 2019, av vilka programproduktion utgjorde 77,5 procent. UR redovisar kostnaderna för varje utbildningsområde i procent respektive kronor mellan 2014 och 2019.

Granskningsnämndens bedömning

SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att redovisa resursförbrukningen för respektive programkategori.

3.1.5. Kärnverksamhet och kompletterande verksamhet

- Utifrån sina egna definitioner har SR, SVT och UR uppfyllt kravet på att särskilja vad som är kärnverksamhet och vad som är kompletterande verksamhet.
- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att den kompletterande verksamheten ska utgå från och ha en tydlig koppling till kärnverksamheten och kravet på att upprätthålla en god balans i omfattningen mellan dessa verksamheter.

Villkor

För samtliga programbolag gäller att medlen ska användas för bolagens kärnverksamhet, det vill säga att producera och sända radio- och tv-program till allmänheten. Medlen ska också i förekommande fall användas till kompletterande verksamhet, det vill säga verksamhet som syftar till att utveckla och stödja kärnverksamheten och förbättra möjligheterna för allmänheten att tillgodogöra sig denna. (Punkt 2 i anslagsvillkoren)

SR, SVT och UR ska särskilja vad som är att betrakta som kärnverksamhet och kompletterande verksamhet och upprätthålla en god balans i omfattningen mellan dessa verksamheter. Den kompletterande verksamheten ska utgå från och ha en tydlig koppling till kärnverksamheten. (Punkt 9, 11 respektive 11 i anslagsvillkoren)

Tidigare bedömning

I tidigare bedömningar har granskningsnämnden redogjort för varför den i och för sig inte delar programbolagens tolkning av vad som utgör kärnverksamhet. Eftersom det är bolagen som inom ramen för sitt redaktionella oberoende själva ska avgöra vad som utgör kärnverksamhet respektive kompletterande verksamhet, har nämnden bedömt uppfyllelsen utifrån bolagens egna definitioner. Mot den bakgrunden fann nämnden i bedömningen av 2016, 2017 och 2018 års redovisningar att SR, SVT och UR hade uppfyllt kraven.

Uppfyllelse

Redovisningarna

I likhet med tidigare år i tillståndsperioden uppger SR och SVT att följande verksamheter är att anse som en del av kärnverksamheten:

- sändningar av hela kanaler i marknätet och på webben, antingen simultant med marksändning eller i webbexklusiva kanaler,
- play-tjänster eller liknande där sända program finns tillgängliga on demand,
- exklusiva program som finns tillgängliga on demand och
- direktsändningar över internet av enstaka evenemang.

SR redovisar text och bild på webben, sociala medier, konsertverksamhet, den tryckta julkalendern samt spel för barn som kompletterande verksamhet. SR beskriver kortfattat varje verksamhet och hur den relaterar till bolagets kärnverksamhet. Enligt SR är den kompletterande verksamheten i praktiken ofta så sammanvävd med radioproduktionen att den inte går att särredovisa i absoluta tal. SR betonar att det är ljudet som står i

centrum för utbudet och att övrigt innehåll endast publiceras som ett uppskattat komplement. Att det ska råda god balans mellan verksamheterna tolkar SR som att kärnverksamheten inte ska försämrats på grund av att för mycket resurser läggs på den kompletterande verksamheten. SR kan inte se några tecken på att så skulle vara fallet – tvärtom upplevs kvaliteten i kärnverksamheten öka genom den kompletterande verksamheten. Obalans råder om publiken tydligt anser att den kompletterande verksamheten bör begränsas eller få mindre resurser och SR:s förtroende därmed löper risk för att skadas. På det sätt som media konsumeras i dag finns det enligt SR snarare en risk för att publiken skulle uppleva det som en allvarlig brist om bolaget inte skulle tillhandahålla text och bild på webben och finnas på sociala medier.

SVT redovisar den kompletterande verksamheten utifrån bolagets publiceringsplattformar, nämligen svt.se, SVT Text, tillgänglighetstjänster, sociala medier samt produkter såsom julkalendern och allsångshäftet. SVT beskriver kortfattat syftet med verksamheterna, exempelvis att tillgänglighetstjänsterna har som uppgift att underlätta för allmänheten att ta del av kärnverksamheten. SVT uppger att samtlig kompletterande verksamhet är kopplad till bolagets program. Balans råder om en verksamhet inte tillåts bli alltför dominerande. Kravet på balans ska enligt SVT ses mot de resonemang som fördes inför införandet av villkoret och till stor del handlade om att upprätthålla ett förtroende. SVT anser att det inte råder någon obalans mellan kärn- och kompletterande verksamhet. Som stöd anges bland annat mätbara uppgifter såsom marknätets täckning, tillgången till bredband i svenska hushåll och resultat i attitydundersökningar.

UR uppger att följande ingår i bolagets kärnverksamhet:

- produktion av program,
- sändningar av program i marknätet,
- sändningar av program online och
- olika play-tjänster där program som tidigare sänts i marknätet eller online finns tillgängliga on demand.

Den kompletterande verksamheten består enligt UR dels av pedagogiskt stödmaterial, dels av text, ljud och bild som har koppling till och stödjer programmets användning. Enligt UR är det näst intill omöjligt att identifiera och särredovisa den kompletterande verksamhetens kostnader. Den huvudsakliga verksamheten är dock kärnverksamhet och balansen är god.

Granskningsnämndens bedömning

Utifrån sina egna definitioner och uppgifter har SR, SVT och UR uppfyllt kravet på att särskilja vad som är att betrakta som kärnverksamhet respektive kompletterande verksamhet. Genom att redogöra för en enligt bolagen heltäckande bild av verksamheterna har de uppfyllt villkoret.

SR, SVT och UR har även uppfyllt kravet på att den kompletterande verksamheten ska utgå från och ha en tydlig koppling till kärnverksamheten samt kravet på att upprätthålla en god balans i omfattningen mellan dessa.

Upplysning

Definitionen av kärnverksamhet utvidgas i SR:s, SVT:s och UR:s medelsvillkor för åren 2020–2025 som började gälla den 1 januari 2020. Det innebär att kärnverksamhet även innefattar produktion och tillhandahållanden av program på bolagens egna plattformar som finns på fritt tillgängliga och öppna delar av internet. Nämnden kommer nästa år, i sin bedömning av verksamhetsåret 2020, att ta ställning till bolagens uppfyllelse i förhållande till den nya definitionen av kärnverksamhet.

3.1.6. Decentralisering av organisationen

- SR och SVT har uppfyllt kravet på att ha en decentraliserad organisation som skapar goda förutsättningar för självständigt beslutsfattande på regional och lokal nivå.

Villkor

SR och SVT ska ha en decentraliserad organisation som skapar goda förutsättningar för självständigt beslutsfattande på regional och lokal nivå. Den lokala och regionala organisationen ska ges tillräckliga resurser för att effektivt kunna spegla respektive områdes särprägel och egenart. Organisationen ska utformas med syfte att möjliggöra hög närvaro av personer ute i landet med kunskap om och förankring i de olika regionerna. (Punkt 13 respektive 14 i anslagsvillkoren)

Tidigare bedömning

I sin bedömning av SR:s och SVT:s redovisningar för 2014 fann granskningsnämnden att bolagen endast delvis hade uppfyllt kravet på att ha en decentraliserad organisation. Följande år hade bolagen i huvudsak uppfyllt kravet. I bedömningarna för 2016, 2017 och 2018 ansåg nämnden att SR och SVT uppfyllt kravet.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR:s programproduktion är indelad i sex geografiska områden. Den lokala organisationen utgörs av 25 lokala P4-kanaler, Sameradion i Kiruna, Meänraatio i Pajala, Uppsala och Övertorneå, medarbetare från Sisuradio på 13 orter, P3 Din Gata i Malmö samt P4 Södertälje och P6 i Stockholm. De lokala P4-kanalernas resurser för programproduktion består i genomsnitt av cirka 20 redaktionella medarbetare. Utöver de redaktionella resurserna finns resurser och infrastruktur för att producera och sända lokalt över hela landet. Redaktioner och produktionsbolag utanför Stockholm producerar 55,8 procent av allmänproduktionen i rikskanalerna. Av SR:s programproducerande personal är 57 procent stationerad på 50 orter utanför Stockholm. Under 2019 inleddes också ett försök med tillfälliga redaktioner i syfte att öka närvaron i områden där kanalerna vill förstärka bevakningen. Organisationen speglar enligt SR respektive områdes särprägel och egenart och lokala röster når också en rikspublik i SR:s riksprogram. Under 2019 har ett särskilt fokus legat på att öka flödet till riksprogrammen så att fler perspektiv finns med i SR:s nationella utbud. SR redovisar även antal anställda per ort.

SVT har, för att skapa goda förutsättningar att spegla hela landet, en organisatorisk strategi som bygger på följande fem delar:

- delegerad beslutsmyndighet över innehåll,
- fast närvaro på 34 orter,
- hög andel anställda i den decentraliserade organisationen,
- säkerställande av tillräckliga resurser för speglingsuppdraget och
- stor möjlighet till lokal närvaro genom flexibilitet i programplaneringen.

De senaste åren har SVT ökat närvaron i landet och stärkt bolagets förmåga att kunna spegla respektive områdes särprägel och egenart. Det mest relevanta kriteriet för uppfyllelsen av kravet är om programbudgetarna är så pass stora att SVT förmår uppfylla sitt uppdrag. Detta säkras i flera led inom ramen för bolagets programplaneringsprocess. Den regionala verksamheten utgör omkring hälften av kostnaderna i nyhetsverksamheten vilket medger goda resurser för den lokala verksamheten att effektivt spegla respektive område.

SVT redovisar antal anställda per ort och organisationsform. Av redovisningen framgår att 1 271 anställda tillhörde den decentraliserade, 495 den centraliserade och 575 den gemensamma organisationen. Centrala roller på lokal nivå har tagit plats i programdivisionens högsta ledningsfunktion i och med en ny organisation utformad hösten 2019. Detta för att bland annat stärka en bredare representation i bolagets lednings- och strategiarbete.

Granskningsnämndens bedömning

SR och SVT har uppfyllt kravet på att ha en decentraliserad organisation som skapar goda förutsättningar för självständigt beslutsfattande på regional och lokal nivå.

3.2. Sidoverksamheter

3.2.1. Sidoverksamheter ska bära sina kostnader och bedrivs konkurrensneutralt

- SR och SVT har uppfyllt kravet på att sidoverksamheterna ska bära sina egna kostnader och bedrivs på ett konkurrensneutralt sätt.
- UR redovisar att bolaget inte bedrivit någon sidoverksamhet.

Villkor

Sidoverksamheter till programbolagens sändningsverksamhet ska bära sina egna kostnader och i övrigt bedrivs på ett konkurrensneutralt sätt i förhållande till andra företag som tillhandahåller motsvarande tjänster. Sidoverksamheter ska redovisas som egna resultatområden. Det ska finnas en resultaträkning och, om god redovisningssed så kräver, en balansräkning för dessa verksamheter. Redovisningen ska ingå som en del av årsredovisningen som granskas av respektive bolags revisorer. (Punkt 3 i anslagsvillkoren)

SR, SVT och UR ska särskilt redogöra för eventuella sidoverksamheter som företagen har bedrivit. (Punkt 20, 23 respektive 21 i anslagsvillkoren)

Tidigare bedömning

I bedömningarna för 2017 och 2018 fann granskningsnämnden att SR hade uppfyllt kravet på att sidoverksamheten ska bära sina egna kostnader. SVT hade inte uppfyllt kravet eftersom bolagets fastighetsuthyrning uppvisade negativt resultat både 2017 och 2018. I bedömningen för 2018 noterade nämnden att SVT avslutade uthyrningsverksamheten under 2018 och att förlusten var mindre än tidigare år.

UR har tidigare år uppgett att bolaget inte bedrivit någon sidoverksamhet.

Uppfyllelse – SR

Redovisningen

SR redovisar att bolaget bedrivit en mycket begränsad sidoverksamhet och att den bedrivs på ett konkurrensneutralt sätt. SR delar in sidoverksamheten i delarna:

- den fristående avdelningen SR Media Development Office (MDO) som arbetar med medieprojekt i utvecklingsländer,
- uthyrning av konserthuset Berwaldhallen,
- uthyrning av musikstudior i Radiohuset och
- licensieringar av inspelningar till externa aktörer.

SR redovisar intäkter och kostnader för respektive sidoverksamhet. Ingen av verksamheterna uppvisade negativt resultat under 2019. Sammantaget var resultatet 3,4 miljoner kronor. SR presenterar även ackumulerade resultat för sidoverksamheter för perioden 2009–2019. Totalt visar de under perioden ett resultat på 1,7 miljoner kronor. Det ackumulerade resultatet är positivt för MDO, Berwaldhallens lokaluthyrning och uthyrning av musikstudior, men negativt för licensiering. Programförsäljningen belastades 2016 med engångskostnader i samband med en omstrukturering, men har efter det genererat överskott.

Sidoverksamheten bedrivs inom konkurrensutsatta och väl fungerande områden med kända prisbilder. En konsultfirma analyserade 2014 priserna för uthyrning av Berwaldhallen. Prisnivåerna upplevdes ligga i nivå med andra konsertlokaler. Vad gäller studiorna i Radiohuset ligger priserna lägre än större repetitionslokaler men högre än mindre repetitions- och inspelningslokaler. MDO bedriver konsult- och utbildningsarbete på medieområdet och finansieras huvudsakligen av biståndsgivare. Vanligen genomförs upphandling vilket innebär att priset sätts i konkurrens med andra aktörer på samma marknad. SR beskriver också hur prissättningen går till vid licensieringar.

Granskningsnämndens bedömning

SR har uppfyllt kravet på att sidoverksamheter ska bära sina egna kostnader under år 2019. Det finns inget i SR:s redovisning som tyder på att bolaget under 2019 inte bedrivit sidoverksamheterna på ett konkurrensneutralt sätt i förhållande till andra företag som tillhandahåller motsvarande tjänster.

Under tillståndsperioden 2014–2019 är det sammanlagda resultatet av alla SR:s sidoverksamheter positivt, med ett överskott på 1,7 miljoner kronor. Sidoverksamheten

licensiering visar dock ett negativt resultat sett till hela tillståndsperioden. För åren 2014 och 2015 redovisar SR dessutom en post som kallas ”del av gemensam overhead”, det vill säga gemensamma kostnader som inte har fördelats ut på respektive verksamhet. Nämnden kan därför inte dra slutsatsen att dessa sidoverksamheter burit sina egna kostnader sett till hela tillståndsperioden.

Uppfyllelse – SVT

Redovisningen

SVT uppger att syftet med företagets sidoverksamheter generellt kan sägas vara att erbjuda och utnyttja rättigheter, resurser och goodwill. SVT redovisar intäkter, kostnader och gemensamt påslag för följande sidoverksamheter:

- uthyrning av produktionsresurser,
- fastighetsuthyrning,
- försäljning av hela tv-program,
- försäljning av rättigheter,
- arkivförsäljning och
- uthyrning av rekvisita och kostym.

Sidoverksamheterna gav sammantaget ett överskott på 11,3 miljoner kronor 2019. Samtliga sidoverksamheter har burit sina egna kostnader.

Vid prissättningen inom sidoverksamheterna utgår SVT från priser på produkter motsvarande de som SVT tillhandahåller. SVT:s del av marknaderna är så liten att bolaget inte är prispåverkande. För enstaka tjänster finns inte samma etablerade modeller, där tillämpar SVT ett pris som ligger i relation till de priser som sätts för närliggande verksamheter. Ett belägg för att SVT:s priser är marknadsmässiga är att det händer att bolaget förlorar offerter på grund av prissättningen. Det har inte förekommit någon kritik från media eller allmänheten som ger anledning att tro att bolagets förtroende har minskat till följd av sidoverksamheten.

Granskningsnämndens bedömning

SVT har under 2019 uppfyllt kravet på att sidoverksamheter ska bära sina egna kostnader. SVT har under 2019 även visat att bolaget uppfyllt kravet på att bedriva sidoverksamheterna på ett konkurrensneutralt sätt i förhållande till andra företag som tillhandahåller motsvarande tjänster.

Under tillståndsperioden 2014–2019 var det sammanlagda resultatet för sidoverksamheterna positivt, med ett överskott på knappt 44 miljoner kronor. Under perioden har dock sidoverksamheterna Fastighet och SVT World inte burit sina egna kostnader. Nämnden kan därför inte dra slutsatsen att dessa sidoverksamheter burit sina egna kostnader sett till hela tillståndsperioden.

Uppfyllelse – UR

UR har enligt redovisningen inte bedrivit någon sidoverksamhet under 2019.

3.2.2. Sidoverksamheternas omfattning och karaktär

- SR och SVT har uppfyllt kravet på att sidoverksamheter inte ska ges en sådan omfattning eller vara av sådan karaktär att de kan riskera att inkräkta på kärnverksamheten eller skada förtroendet för radio och tv i allmänhetens tjänst.
- UR redovisar att bolaget inte bedrivit någon sidoverksamhet.

Villkor

För SR, SVT och UR gäller att programbolagens sidoverksamheter inte ska ges en sådan omfattning eller vara av sådan karaktär att de kan riskera att inkräkta på kärnverksamheten eller skada förtroendet för radio och tv i allmänhetens tjänst. (Punkt 9, 11 respektive 11 i anslagsvillkoren)

Tidigare bedömning

I bedömningen av redovisningarna för 2018 fann granskningsnämnden att SR och SVT hade uppfyllt kravet. UR redovisade att ingen sidoverksamhet hade bedrivits.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR redogör för omfattningen av sidoverksamheten och uppger att kostnaderna 2019 utgjorde 0,5 procent av SR:s totala kostnader.

SVT uppger att sidoverksamheternas kostnader 2019 uppgick till 37,2 miljoner kronor (vilket torde motsvara 0,73 procent av SVT:s totala kostnader).

UR redovisar att bolaget inte bedrivit någon sidoverksamhet under 2019.

Granskningsnämndens bedömning

SR och SVT har uppfyllt kravet på att sidoverksamheter inte ska ges en sådan omfattning eller vara av sådan karaktär att de kan riskera att inkräkta på kärnverksamheten eller skada förtroendet för radio och tv i allmänhetens tjänst.

3.2.3. Tillgängliggörande av sändningar utanför Sverige

- SVT har uppfyllt kravet på att den verksamhet som tillgängliggör sändningar utanför Sverige ska bära sina egna kostnader.
- UR redovisar att bolaget inte tillgängliggjort några sändningar utanför Sverige.

Villkor

För SVT och UR gäller att bolagens sändningar riktade till Sverige ska kunna tas emot av allmänheten utan villkor om särskild betalning. Till den del sändningarna görs tillgängliga utanför Sverige ska verksamheten bära sina egna kostnader. (Punkt 9 i anslagsvillkoren)

Tidigare bedömning

I redovisningen för 2017 konstaterade nämnden att SVT i huvudsak fick anses ha uppfyllt kravet. Med utgångspunkt i SVT:s egen tolkning av vilka sändningar som ska omfattas av villkoret (de i det sedan 2017 nedlagda SVT World) fann nämnden 2018 att bolaget uppfyllt kravet.

UR har i redovisningarna för åren 2014–2018 uppgett att bolaget inte bedrivit någon verksamhet för att tillgängliggöra sändningar utanför Sverige.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SVT uppger att bolaget inte genomför några särskilda sändningar till utlandet förutom program som tillgängliggörs via internet. Eftersom SVT endast tillgängliggör program utomlands för vilka bolaget redan har rättigheterna tillkommer det små kostnader (under 100 000 kronor). Detta innebär att bolaget inte haft några särskilda kostnader för sändningar till utlandet.

UR har inte tillgängliggjort några sändningar utanför Sverige. UR har inte heller haft några kostnader för verksamhet som tillgängliggör sändningar utanför Sverige via UR Play eller internet i övrigt.

Granskningsnämndens bedömning

SVT har uppfyllt kravet på att den verksamhet som tillgängliggör sändningar utanför Sverige ska bära sina egna kostnader.

3.3. Övriga särskilda redovisningsvillkor

3.3.1. Intäkter vid sidan av avgiftsmedel

- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att särskilt redogöra för intäkter vid sidan av avgiftsmedel.

Villkor

SR, SVT och UR ska särskilt redogöra för företagens intäkter vid sidan av avgiftsmedel. (Punkt 20, 23 respektive 21 i anslagsvillkoren)

Tidigare bedömning

I de tidigare bedömningarna under tillståndsperioden har granskningsnämnden funnit att programbolagen uppfyllt kravet att särskilt redogöra för intäkter vid sidan av avgiftsmedel.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR:s intäkter vid sidan av avgiftsmedel uppgick under 2019 till 80 miljoner kronor, inklusive sidoverksamheter. Drygt 35 procent utgjordes av biljettintäkter från

Radiosymfonikernas och Radiokörens verksamhet i Berwaldhallen. SR arrangerar årligen Östersjöfestivalen. Kulturrådet och Stockholms stad bidrog 2019 med totalt 1,7 miljoner kronor till festivalens budget. Nämnden noterar att posten Övrigt är fortsatt stor. I en komplettering till nämnden uppger SR att anledningen att posten var jämförelsevis stor 2019 var att bolaget erhöll knappt 13 miljoner kronor från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som ersättning i samband med ett samarbetsprojekt. Till detta kan läggas att SR under 2019 redovisade vinster vid avyttring av anläggningstillgångar med 4,4 miljoner kronor.

SVT:s övriga intäkter, exklusive sidoverksamheter, uppgick till knappt 303 miljoner kronor under 2019. SVT uppger att det är en ökning med knappt 50 miljoner, vilket beror på ökade sponsringsintäkter samt försäljning av tekniska tjänster vid det Alpina världsmästerskapet i Åre.

UR:s intäkter vid sidan av avgiftsmedel uppgick till 2,2 miljoner kronor under 2019. Övriga intäkter består till exempel av produktionsbidrag från samarbeten med nordiska och europeiska public service-bolag.

Granskningsnämndens bedömning

SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att särskilt redogöra för intäkter vid sidan av avgiftsmedel.

3.3.2. Oberoende vid indirekt sponsring

- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att särskilt redogöra för hur bolagen säkerställt sitt oberoende vid indirekt sponsring.

Villkor

SR, SVT och UR ska särskilt redogöra för hur företagen har säkerställt sitt oberoende vid indirekt sponsring. (Punkt 20, 23 respektive 21 i anslagsvillkoren)

Tidigare bedömning

I de tidigare bedömningarna under tillståndsperioden har granskningsnämnden funnit att programbolagen uppfyllt kravet på att särskilt redogöra för hur de säkerställt sitt oberoende vid indirekt sponsring.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR uppger att varken direkt eller indirekt sponsring förekommer. I produktionsutläggningsavtal med externa produktionsbolag har bolaget säkerställt att det inte förekommer någon direkt eller indirekt sponsring.

SVT genomför sedan ett antal år tillbaka utbildning och rådgivning kring regelverket, vad som krävs för att säkra SVT:s oberoende i samband med indirekt sponsring och vilken finansiering som inte är tillåten. Liksom tidigare år genomfördes 2019

utbildningar för externa produktionsbolag där bolagen fått ökad kunskap om de regler och principer som är grundläggande för SVT:s programverksamhet.

UR uppger att det kan förekomma indirekt sponsring i inköpta program. Vid inköp av visningsrätter försäkrar UR sig om att programinnehållet följer sändningstillståndet och att det inte finns någon aktör som på något sätt gynnas i programmet. Alla medarbetare som arbetar med beställning och inköp är utbildade i dessa frågor.

Granskningsnämndens bedömning

SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att särskilt redogöra för hur bolagen säkerställt sitt oberoende vid indirekt sponsring.

3.3.3. Kommersiella samarbeten

- SVT har huvudsakligen uppfyllt kravet på att särskilt redogöra för sina kommersiella samarbeten och vilka intäkter de har genererat.
- SR och UR uppger att de inte har haft några kommersiella samarbeten.

Villkor

SR, SVT och UR ska särskilt redogöra för vilka kommersiella samarbeten som företagen i övrigt har deltagit i och vilka intäkter de har genererat. (Punkt 20, 23 respektive 21 i anslagsvillkoren)

I prop. 2012/13:164 uttalar regeringen följande.

När det gäller andra kommersiella samarbeten beskriver [public service-kommittén] en rad exempel på evenemang som innefattar eller skulle kunna innefatta kommersiella samarbeten. Det gäller till exempel *Melodifestivalen*. Regeringen bedömer i likhet med kommittén att en ökad öppenhet och tydlighet avseende sådana kommersiella samarbeten skulle stärka insynen i verksamheten och därmed öka programföretagens oberoende från kommersiella aktörer. [...] Eftersom de företeelser som beskrivs i detta avsnitt i stora delar även involverar andra aktörer behöver programföretagens redovisning, som flera remissinstanser har påpekat, ske på ett sådant sätt att sedvanlig affärsetik beaktas.

Tidigare bedömning

I sin bedömning för 2014 fann granskningsnämnden att SVT inte hade uppfyllt kravet på att särskilt redogöra för sina kommersiella samarbeten. Nämnden uttalade då att en sådan redogörelse på ett mer detaljerat sätt bör visa på vilka samarbeten som förekommit. I 2015 års bedömning fann nämnden att SVT endast på aggregerad nivå hade redovisat vilken typ av samarbeten som ingåtts och vilka intäkter de genererat. För att få en transparent redovisning, som av affärs- och utrymmesmässiga skäl inte behöver vara heltäckande, uttalade nämnden att SVT bör redogöra för sina kommersiella samarbeten i samband med *Melodifestivalen* och ytterligare några produktioner samt vilka intäkter de genererat. I bedömningen för 2016 fann nämnden att SVT inte följt denna uppmaning och inte heller uppfyllt kravet. Nämnden välkomnade att SVT i 2017 års redovisning något mer ingående beskrev kommersiella samarbeten i samband med *Melodifestivalen*,

men fann att SVT inte redogjorde för sina kommersiella samarbeten och vilka intäkter de genererat på ett tillräckligt ingående sätt för att insynen i verksamheten skulle stärkas.

I sin bedömning för 2018 välkomnade nämnden att bolagen hade tagit fram en gemensam definition av kommersiella samarbeten. Nämnden konstaterade att SVT förbättrat bolagets redovisning jämfört med föregående år. Eftersom SVT redovisade vilka kommersiella samarbeten bolaget ingått – både avseende med vilka aktörer bolaget samarbetat och i vilka produktioner som samarbeten ingåtts – tillsammans med de totala intäkterna från samarbetena, ansåg nämnden att SVT huvudsakligen hade uppfyllt kravet.

I 2018 års redovisning uppgav SR att bolaget inte haft några kommersiella samarbeten. I tidigare bedömningar i tillståndsperioden har nämnden funnit att SR uppfyllt kravet.

UR har tidigare år under tillståndsperioden redovisat att bolaget inte ingått några kommersiella samarbeten.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR, SVT och UR har följande gemensamma definition av kommersiella samarbeten: ”samarbete med kommersiell aktör som genererar intäkter till bolaget”.

Samarbete syftar enligt SVT på en aktiv handling för att tillsammans med kommersiella aktörer producera program eller skapa annan typ av mervärde. I bolagens gemensamma definition av kommersiella samarbeten räknas inte ren försäljning eller andra typer av mer passiva intäkter som royaltyutbetalningar eller sponsring enligt SVT. Det förekommer tre typer av kommersiella samarbeten som faller under definitionen: samproduktioner, samarbetet kring *Melodifestivalen* samt samarbetet kring *Nobel*. Dessa samarbeten genererade intäkter om totalt 110,2 miljoner kronor 2019, varav 49,6 miljoner härrör från samarbetena gällande *Nobel* och *Melodifestivalen*.

Samarbetsparterna knutna till samproduktioner 2019 var andra tv-bolag, film- och tv-fonder samt externa produktionsbolag. SVT uppger att dessa var DR, European Collection Agency, Filminstitutet, Kringvarp Föroya, Nice Drama, Nordisk film och tv-fond, Nordiska samarbetsfonden, Nordvisionssekretariatet, NRK, RUV och Yleisradio.

Samproduktioner ingås inte enbart med kommersiella aktörer utan även med andra public service-bolag och fonder. SVT kan inte veta till vilken del dessa aktörer i sin tur finansierat dessa investeringar kommersiellt eller inte. SVT har tagit det säkra före det osäkra och klassat alla samarbeten i denna kategori som kommersiella. De produktioner som samarbetena gällt kan sammanställas enligt tabellen på nästa sida.

Allt jag inte minns	Man lär sig aldrig
Bamse och jakten på dunderklockan	Måste Gitt
Bonusfamiljen	På Spåret
Dejta	Sommaren -68
Dilan och Moa	Språkresan
Eagles	Stopp
Gardell: De dagar som blommorna blommar	Tjockare än vatten
Gräns	Tunna blå linjen
Hammarströms	Julkalendern
Jakten på en mördare	

Tabell 4 Samproduktioner där SVT haft kommersiella samarbeten 2019

Vad gäller *Melodifestivalen* står SVT för alla kostnader som är kopplade till själva tv-produktionen. Tjänsten turnésamordning upphandlas eftersom SVT saknar rätt kompetens. Blixten & Co är den upphandlade parten och för detta betalar SVT en ersättning. Vidare uppbär SVT intäkter vid licensieringen av varumärket och tillhörande rättigheter som hör samman med produktionen samt för biljettintäkterna. Under 2019 var Live Nation SVT:s partner för detta. Det gäller bland annat möjligheten för externa bolag att nyttja varumärket *Melodifestivalen*, exempelvis på arenorna eller vid annonsering. I samband med 2019 års festival var Coca-Cola, Coop, Elon, Marabou och Toyota huvudsponsorer. Ahlgrens Bilar, Expressen, KappAhl, Malaco, Maria Casino, OKQ8, OLW och Santa Maria var partners. Exponeringen visas aldrig i bild och SVT säkerställer att den inte har någon som helst påverkan på programmet. Live Nation har ingen redaktionell roll i produktionen.

SVT har ett samarbete med Nobel Media i samband med utdelningarna av Nobelpriset där SVT erhåller betalning för ett produktionsuppdrag. Nobel Media äger samtliga rättigheter till det SVT producerar åt Nobel Media. SVT förvärvar visningsrätt och viss arkivrätt.

SR och UR uppger att de inte haft några kommersiella samarbeten under 2019.

Granskningsnämndens bedömning

I enlighet med den bolagsgemensamma definitionen ger SVT en sammanlagd summa på intäkterna från bolagets kommersiella samarbeten under 2019. Av redovisningen framgår att SVT haft kommersiella samarbeten med Live Nation och Blixten & Co inom ramen för *Melodifestivalen* och med Nobel Media inom ramen för *Nobel*-sändningarna. SVT har även uppgett vilka företag som varumärket *Melodifestivalen* licensierats till och redogjort för sina samarbeten i samproduktioner. Eftersom SVT redovisar vilka kommersiella samarbeten bolaget ingått – både avseende med vilka aktörer bolaget samarbetat och i vilka produktioner som samarbeten ingåtts – tillsammans med de totala intäkterna från samarbetena, har SVT huvudsakligen uppfyllt kravet.

För att ytterligare stärka insynen i verksamheten, och därmed öka möjligheten att bedöma SVT:s oberoende från kommersiella aktörer, bör bolaget tydligare ange vilka

slags intäkter som har genererats från samarbeten med dessa aktörer samt om bolaget erhållit annan slags kompensation som inte bara genererat intäkter utan även reducerat kostnader.

3.3.4. SVT:s sponsringsbidrag vid evenemang

- SVT har uppfyllt kravet på att särskilt redogöra för sponsrade program, antalet sponsrade sändningar och det totala sponsringsbidraget.
- SVT har uppfyllt villkoret om högst antal sponsrade evenemang per år.

Villkor

SVT ska särskilt redogöra för vilka evenemang som sponsrats, hur många sändningar som sponsrats och med vilket belopp sponsringsbidrag totalt har mottagits. (Punkt 23 i anslagsvillkoren)

SVT får inte sända sådana sponsrade program där sponsorbidraget har tillfallit SVT direkt (18 § i sändningstillståndet). Utan hinder av detta får sponsring förekomma i SVT:s sändningar i samband med sportevenemang och program som innebär utsändning av en allmän sammankomst eller offentligställning där SVT är arrangör, under förutsättning att det är ett arrangemang inom ramen för åtagande gentemot Europeiska Radiounionen eller ett arrangemang av liknande betydelse samt att programmet direktsänds till flera länder.

Detta gäller inte för program som huvudsakligen vänder sig till barn under tolv år. Inom ramen för ovanstående får sponsring förekomma i samband med högst 20 evenemang per år.

I prop. 2012/13:164 uttalar regeringen följande.

Begränsningen till 20 evenemang för SVT infördes inför den innevarande tillståndsperioden. Regeringen anförde då att sponsringen utgör ett undantag från den i övrigt icke-kommersiella verksamheten som ska präglas av självständighet och integritet, och att det därför är viktigt att programföretagen utnyttjar möjligheten till sponsring restriktivt. Samtidigt ansågs det angeläget att SVT kan sända sport. [...] Om inte undantaget som medger sponsring fanns skulle, enligt SVT, möjligheterna att förvärva visningsrätter försämrats. [...] Regeringen avser att noga följa utvecklingen när det gäller sponsrade program i SVT och effekterna av begränsningen till 20 evenemang. I det fall begränsningen inte fått avsedd effekt kan det bli aktuellt att överväga en sänkning av antalet evenemang som får vara sponsrade.

Tidigare bedömning

2018 fann granskningsnämnden att SVT uppfyllt kravet på att särskilt redogöra för sponsrade program, antalet sponsrade sändningar samt det totala sponsringsbidraget.

Uppfyllelse

Redovisningen

SVT uppger att bolaget 2019 haft sponsring för totalt 20 evenemang. Antalet sponsrade sändningar var 674 och intäkterna från sponsringen uppgick till 47 miljoner kronor. Nämnden har, baserat på uppgifter från redovisningarna, sammanställt SVT:s intäkter

från sponsring 2007–2019 i nedanstående tabell. Redovisningsvillkoret om antalet sponsrade sändningar infördes 2014 varför uppgiften saknas för tidigare år.

	Antal sponsrade sändningar	Intäkter (miljoner kr)
2007	–	38,3
2008	–	35,2
2009	–	16,2
2010	–	37,9
2011	–	24,9
2012	–	38,6
2013	–	24,3
2014	589	30,3
2015	551	33,3
2016	598	39,5
2017	486	23,6
2018	567	37,1
2019	674	47

Tabell 5 SVT:s sponsringsintäkter och antal sponsrade sändningar 2007–2019

Intäktsökningen sedan 2018 beror enligt SVT till största delen på sändningarna av hockey-VM. De totala intäkterna kom från 19 sportevenemang och den internationella sändningen av finalen av *Melodifestivalen*. SVT redovisar följande tabell.

Evenemang	Antal	Evenemang	Antal
Alpina-VM Åre	41	Melodifestivalen, final och repris	5
Alpint: Världscupen	98	Motor: WRC (Rally-VM)	22
Fotboll: Damallsvenskan	13	Ridsport: EM Rotterdam	15
Fotboll: U21-EM herrar	24	Ridsport: Världscupen i hoppning	19
Friidrott: VM Qatar (Doha)	32	Simning: VM Sydkorea	24
Ishockey: CHL	27	Skicross: Världscupen Freestyle	15
Ishockey: Junior-VM	24	Skidskytte: VM Östersund	25
Ishockey: VM	109	Skidskytte: Världscupen	64
Längdskidor: VM Seefeld	21	SM-veckan, Sommar	21
Längdskidor: Världscupen	60	SM-veckan, Vinter	15
Summa			674

Tabell 6 Antal sponsrade sändningar i SVT 2019

SVT uppger att ett evenemang kan gälla endast en sändning med repris eller ett helt VM med en mängd tävlingar och därmed många sändningar. Det kan också vara den alpina världscupen som sänds under hela vintersäsongen.

Granskningsnämndens bedömning

SVT har uppfyllt kravet på att särskilt redogöra för sponsrade program, antalet sponsrade sändningar samt det totala sponsringsbidraget. SVT har också uppfyllt villkoret om högst antal sponsrade evenemang per år.

3.3.5. UR:s utökade utbildningsuppdrag och kontakter med utbildningsväsendet

- UR har uppfyllt kravet på att vidga och utveckla sitt utbildningsutbud.
- UR har uppfyllt kravet på att särskilt redogöra för sina kontakter med utbildningsväsendet och vilka satsningar som gjorts med anledning av det utökade utbildningsuppdraget.

Villkor

UR ska utveckla och vidga sitt utbildningsutbud. UR ska även fortsättningsvis koncentrera sin programverksamhet till utbildningsområdet och därutöver tillhandahålla ett utbud av folkbildningsprogram. Programverksamheten på utbildningsområdet ska inkludera barn- och ungdomsutbildning, högskole- och annan vuxenutbildning samt studieförbund och folkhögskolor. (8 § i sändningstillståndet)

UR ska särskilt redogöra för företagets kontakter med olika delar av utbildningsväsendet och vilka satsningar som gjorts med anledning av det utökade utbildningsuppdraget. (Punkt 21 i anslagsvillkoren)

UR ska fördjupa sitt samarbete med SR och SVT när det gäller fördelning och placering av sändningstid för UR:s program så att de får ett brett genomslag. (Punkt 17 i anslagsvillkoren)

I prop. 2012/13:164 uttalar regeringen att det är centralt att UR når ut med sitt material genom att distribuera programmen så att de blir tillgängliga för den breda allmänheten och särskilda målgrupper inom olika utbildningar. UR har inget eget sändningsutrymme, utan dess sändningstider fastställs genom överenskommelser med SR och SVT. Regeringen understryker vikten av att UR:s program får ett brett genomslag och bra sändningstider, vilket borde kunna uppnås genom att UR med anledning av det utökade utbildningsuppdraget producerar program av ännu högre kvalitet, men också genom att bolagen fördjupar sitt samarbete kring tablåläggning och programproduktioner.

Tidigare bedömning

I sina bedömningar för 2014–2016 fann granskningsnämnden att UR uppfyllt kraven på att utveckla och vidga sitt utbildningsutbud samt att särskilt redogöra för företagets kontakter med utbildningsväsendet och vilka satsningar som gjorts med anledning av det utökade utbildningsuppdraget. I bedömningen för 2017 konstaterade nämnden att UR:s sändningsvolym och antal producerade timmar i radio och tv sjunkit för varje år i tillståndspanoroden, trots att bolaget fått ökade anslag för att utveckla och vidga utbildningsutbudet. Eftersom det framgick att UR på olika sätt arbetade för att utveckla och vidga sitt utbildningsutbud fick UR, med viss tvekan, ändå anses ha uppfyllt dessa krav.

I bedömningen för 2018 fann granskningsnämnden att UR uppfyllt kraven.

Uppfyllelse

Redovisningen

UR tolkar det utökade utbildningsuppdraget som att bolaget ytterligare ska utveckla pedagogiska produktioner av hög kvalitet. Denna utveckling behöver enligt UR inte likställas med volymökning, utan kan avse utökad samverkan eller ett utvecklat arbets-sätt som leder till att utbudet bättre motsvarar utbildningsväsendets behov. UR ger exempel på ett antal insatser bolaget genomfört för att utveckla sitt utbildningsutbud under 2019. Exempelvis vidareutveckla program inom utbildningsområdet och värna om dialog och samverkan för att underlätta användningen av programmen.

Enligt UR har bolaget under tillståndsperioden gjort en medveten satsning på utbildningsprogram och de program som ger mest effekt inom utbildningsområdet. Utbildningsprogrammets sändningsvolym har ökat i alla radio- och tv-kanaler utom P3 respektive Kunskapskanalen sedan 2013. Utvecklingen redovisas i två grafer. I P3 och Kunskapskanalen sänds främst folkbildande utbud. Under 2019 bestod 79 procent av programutbudet av utbildningsprogram, att jämföra med 78 procent 2018.

Utifrån redovisningen kan nedanstående tabell över UR:s sändningsvolym i radio och tv sammanställas.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Egen-, sam- och utlagd produktion (antal sända timmar)	2 608	2 527	2 349	2 253	2 187	2183
Förvärvade program (antal sända timmar)	1 773	1 605	1 374	1 359	1 701	1595
Summa	4 381	4 132	3 723	3 612	3 888	3 778

Tabell 7 UR:s redovisade sändningsvolym i radio och tv 2014–2019

UR anger att bolaget under 2019 har haft kontakt med flera hundra aktörer med koppling till utbildningsväsendet. I en bilaga redovisar UR exempel på sådana kontakter.

Granskningsnämndens bedömning

UR har uppfyllt kravet på att vidga och utveckla bolagets utbildningsutbud.

UR:s sändningsvolym har, efter en liten uppgång 2018, minskat något under 2019. Nämnden kommer under nästa tillståndsperiod att följa hur UR:s utbud utvecklas och vidgas. UR bör redovisa på ett sådant sätt att det blir möjligt att följa utvecklingen över tid, något nämnden påpekat även tidigare år.

UR har uppfyllt kravet på att särskilt redogöra för sina kontakter med utbildningsväsendet och vilka satsningar som gjorts med anledning av det utökade utbildningsuppdraget.

3.3.6. Nya tjänster

- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att redogöra för vilka nya programtjänster eller andra tjänster av större betydelse inom ramen för kärnverksamheten och den kompletterande verksamheten som har lanserats under 2019.

Villkor

SR, SVT och UR ska anmäla nya permanenta programtjänster eller andra tjänster av större betydelse inom ramen för kärnverksamheten och den kompletterande verksamheten som programbolagen vill lansera till regeringen för godkännande. Anmälan ska även sändas till Myndigheten för press, radio och tv. Anmälan ska vara utförlig och tydlig och innehålla de uppgifter som kan tänkas krävas för en förhandsprövning. Den ska så långt det är möjligt utformas för att kunna utgöra underlag för en öppen konsultation. (Punkt 10, 12 respektive 12 i anslagsvillkoren)

Vidare ska bolagen redogöra för vilka nya programtjänster eller andra tjänster av större betydelse inom ramen för kärnverksamheten och den kompletterande verksamheten som har lanserats under året. Detta gäller oavsett om tjänsterna anmälts för godkännande eller inte. För de tjänster som har lanserats på försök ska det anges hur lång försökstid som har planerats. (Punkt 20, 23 respektive 21 i anslagsvillkoren)

Tidigare bedömning

I redovisningarna för 2014–2016 uppgav programbolagen att de inte lanserat några nya permanenta tjänster. Nämnden fann information i SR:s redovisning för 2017 som talade för att kanalen P4 Plus kunde utgöra en sådan ny permanent programtjänst som ska anmälas till regeringen för godkännande. I bedömningen för 2018 konstaterade nämnden att bolagen hade uppfyllt kravet på att redogöra för vilka nya programtjänster eller andra tjänster av större betydelse inom ramen för kärnverksamheten och den kompletterande verksamheten som har lanserats under året. Nämnden kunde dock konstatera att SR inte hade anmält P4 Plus till regeringen för godkännande.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR, SVT och UR uppger att bolagen under 2019 inte inlett någon försöksverksamhet eller lanserat några nya permanenta programtjänster eller andra tjänster av större betydelse inom ramen för kärnverksamheten eller den kompletterande verksamheten.

Granskningsnämndens bedömning

SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att redogöra för vilka nya programtjänster eller andra tjänster av större betydelse inom ramen för kärnverksamheten och den kompletterande verksamheten som har lanserats under 2019.

Upplysning

Nya villkor för förhandsprövning gäller från och med den 1 januari 2020. Programbolagen behöver inte längre anmäla nya permanenta programtjänster eller andra tjänster av större betydelse inom ramen för kärnverksamheten till regeringen för godkännande.

Endast nya tjänster av större betydelse och väsentliga ändringar i befintliga tjänster inom ramen för den kompletterande verksamheten ska anmälas.

3.3.7. SVT:s engagemang för svensk filmproduktion

- SVT har uppfyllt kravet på att bidra till utvecklingen av svensk filmproduktion.
- SVT har uppfyllt kravet på att särskilt redogöra för omfattningen av och formerna för företagets engagemang för utvecklingen av svensk filmproduktion.

Villkor

SVT ska bidra till utvecklingen av svensk filmproduktion. (9 § i sändningstillståndet)

SVT ska särskilt redogöra för omfattningen av och formerna för företagets engagemang för utvecklingen av svensk filmproduktion. (Punkt 23 i anslagsvillkoren)

Tidigare bedömning

I sin bedömning för 2018 fann granskningsnämnden att SVT uppfyllt kravet på att bidra till utvecklingen av svensk filmproduktion och på att särskilt redogöra för omfattningen av och formerna för företagets engagemang för utvecklingen av svensk filmproduktion.

Uppfyllelse

Redovisningen

SVT förband sig att under perioden 2017–2019 bidra med 300 miljoner kronor till svensk filmproduktion. SVT uppger att bolaget även kommande år, 2020–2022, kommer satsa minst 300 miljoner kronor på svensk film.

Under 2019 har SVT ingått avtal om 23 långfilmer, omfattandes totalt 121,2 miljoner kronor. Av de beslutade långfilmerna har 30 procent en kvinna som regissör. SVT ger exempel på vilka filmer avtalen gäller. SVT uppger att 49,4 miljoner har rört samproduktioner och 59,6 miljoner förköp av visningsrätter.

SVT är del i Moving Sweden, ett samarbete med Svenska Filminstitutet med syftet att utveckla upphovspersoner och den svenska filmen. Filmer som får produktionsstöd i satsningen får distribution via visningsrättsavtal med SVT. Satsningen innehåller också stöd i form av coachning, nätverkande och möten med experter inom olika områden. SVT ger exempel på sända filmer som SVT samproducerat eller förköpt visningsrätt till.

Granskningsnämndens bedömning

SVT har uppfyllt kraven på att bidra till utvecklingen av svensk filmproduktion och på att särskilt redogöra för omfattningen av och formerna för företagets engagemang för utvecklingen av svensk filmproduktion.

3.4. Mångsidighet, spegling och 55-procentsvillkoret

3.4.1. Mångsidighet i programutbudet och det svenska språket

- SR, SVT och UR har uppfyllt kraven på mångsidighet och det svenska språket.

Villkor

SR och SVT ska erbjuda ett mångsidigt programutbud som omfattar allt från det breda anslaget till mer särpräglade programtyper. För UR gäller att bolaget ska erbjuda ett mångsidigt programutbud. I detta ligger att bolagen ska tillhandahålla ett varierat utbud på det svenska språket. Bolagen har ett särskilt ansvar för det svenska språket och dess ställning i samhället. Språkvårdsfrågor ska beaktas i verksamheten. (6, 6 respektive 7 § i sändningstillstånden)

Tidigare bedömning

I de tidigare bedömningarna har granskningsnämnden funnit att SR, SVT och UR uppfyllt kraven på mångsidighet och det svenska språket.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR, SVT och UR beskriver bland annat olika programkategorier eller utbildnings- och ämnesområden och redovisar fördelningen av sändningsvolymen mellan dessa. Bolagen beskriver vidare bland annat hur de samarbetar kring språkvård.

Granskningsnämndens bedömning

Av redovisningarna framgår att SR, SVT och UR har ett mångsidigt programutbud och tar ett särskilt ansvar för det svenska språket liksom att språkvårdsfrågor beaktas. SR, SVT och UR har uppfyllt kraven på mångsidighet och det svenska språket.

3.4.2. Jämställdhet, mångfald och spegling

- SR, SVT och UR får anses huvudsakligen ha uppfyllt kraven avseende jämställdhet, mångfald och spegling.

Villkor

SR:s, SVT:s och UR:s programverksamheter ska som helhet bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv samt utmärkas av hög kvalitet och nyskapande form och innehåll. Vidare ska programmen utformas så att de genom tillgänglighet och mångsidighet tillgodoser skiftande förutsättningar och intressen hos befolkningen i hela landet. Programbolagens programutbud ska spegla förhållanden i hela landet och den variation som finns i befolkningen samt som helhet präglas av folkbildningsambitioner. Bolagen ska beakta programverksamheternas betydelse för den fria åsiktsbildningen och utrymme ska ges åt en mångfald av åsikter och meningsyttringar. (6, 6 respektive 7 § i sändningstillstånden)

För SR och SVT gäller dessutom att nyhetsförmedling och samhällsbevakning ska utgå från olika perspektiv, så att händelser speglas utifrån olika geografiska, sociala och andra utgångspunkter. (8 § i sändningstillstånden)

Tidigare bedömning

I sin bedömning av redovisningarna för 2018 fann granskningsnämnden att bolagen fick anses huvudsakligen ha uppfyllt kraven avseende jämställdhet, mångfald och spegling.

Centrala begrepp

Som granskningsnämnden påpekat tidigare är det nödvändigt att bolagen definierar och operationaliserar centrala begrepp, för att det ska vara möjligt att redovisa och mäta indikatorer. Nämnden anser att bolagens redovisningar kan utvecklas ytterligare i fråga om att definiera och konkretisera vad exempelvis begreppen jämställdhet, mångfald och spegling innebär i bolagens verksamheter. Utan en sådan operationalisering är det svårt att analysera resultat i förhållande till uppsatta mål. Det är även svårt för utomstående att utifrån de redovisade indikatorerna bedöma om villkoren är uppfyllda.

Uppfyllelse – SR

Redovisningen

SR beskriver hur bolaget arbetar med jämställdhet, mångfald och spegling i bland annat rekryteringar, utbildningar, uppföljningar och i utbudet på olika sätt. I redovisningens kapitel 4.1.2 beskrivs organisationens uppbyggnad och SR uppger att hela organisationen utgör en produktionsmatris med syfte att skapa bland annat mångfald och bred spegling. Vidare framgår bland annat följande av redovisningen beträffande vad nämnden uppfattar som definitioner, målsättningar och resultat för arbetet.

SR uppger att bolaget arbetar för att nå balans mellan kvinnor och män på alla nivåer bland personalen. I utbudet ska det överlag finnas en jämn fördelning vad gäller kön. Att jämställdhet ska prägla programutbudet i stort handlar vidare inte enbart om att räkna antalet manliga och kvinnliga medverkande utan om att kvinnor och män i olika ålder och med olika bakgrund och hemvist hörs och syns i alla typer av ämnen, program och frågeställningar samt i olika roller. Vidare uppger SR att det är gemensamt i speglingen för alla redaktioner och kanaler oavsett uppdrag att ett stort antal röster med olika bakgrund, förutsättningar och perspektiv kommer till tals och hörs i utbudet. Människor i olika ålder, med olika sexuella identiteter, utländsk bakgrund, funktionsvariationer, olika trosuppfattningar och socioekonomiska bakgrund ska höras, känna igen sig och vara delaktiga i programmen på alla publiceringsplattformar.

SR redovisar resultat ur en attitydundersökning som indikatorer för arbetet med jämställdhet, mångfald och spegling.

SR beskriver vidare granskningar som bolaget har genomfört av innehållet i P1, P3 och de 25 lokala P4-kanalerna. Granskningarnas resultat har använts i utvecklingsarbete. Resultatet av genomlysningen av P4-kanalerna visade bland annat att kanalerna skapade innehåll om 271 av landets 290 kommuner och var på plats i 212 av dessa, samt att

kanalerna har en jämn könsfördelning av medverkande. I redovisningen uppges även att P3:s och P4:s musikjournalistiska program håller ett jämställdhetsmål gällande artister som spelas.

Vad gäller jämställdhet bland personalen uppger SR att 55 procent av cheferna 2019 var kvinnor och 45 procent män, vilket är en större andel kvinnor jämfört med de senaste åren då fördelningen legat på 50/50. Av arbetsledarna var 58 procent kvinnor och 42 procent män. För samtliga anställda var fördelningen 51 procent kvinnor och 49 procent män, vilket är samma nivå som 2018. SR uppger att bolaget tilldelades Nyckeltalsinstitutets pris som Sveriges mest jämställda arbetsplats 2019.

Granskningsnämndens bedömning

SR får anses huvudsakligen ha uppfyllt kraven avseende jämställdhet, mångfald och spegling.

Liksom tidigare år framgår det inte vilka mål SR har i alla delar, vilket gör det svårare att fullt ut bedöma SR:s uppfyllelse av kraven. Där det saknas konkreta mål finns inte heller någon analys av utfallet i relation till målen. Som nämnden tidigare påpekat bör SR i kommande redovisningar presentera mål för sina indikatorer.

Uppfyllelse – SVT

Redovisningen

SVT beskriver hur bolaget arbetar med jämställdhet, mångfald och spegling med hjälp av bland annat en policy för Sverigespeglings och likabehandling, olika mätningar och genom särskilda aktiviteter inom nyhetsdivisionen och programdivisionen. I redovisningens kapitel 4.6 beskrivs SVT:s organisatoriska strategi för att skapa goda förutsättningar att spegla hela landet. Vidare framgår bland annat följande av redovisningen beträffande vad nämnden uppfattar som definitioner, målsättningar och resultat för arbetet.

SVT:s övergripande mål är att andelen av befolkningen som anser att SVT speglar hela Sverige ska öka. Målet har varit att minst sju av tio (70 procent) senast 2019 anser att SVT speglar mångfalden av människor i det svenska samhället, har en jämställd fördelning mellan kvinnor och män, har nyheter, innehåll och medverkande från alla delar av landet, speglar åsikter och perspektiv som tittaren känner igen sig i samt ger utrymme för många olika åsikter och perspektiv. En ytterligare målsättning är att nyhetsverksamheten ska spegla hela landet i rikssändningarna, bland annat ska *Rapport* och *Aktuellt* innehålla minst två inslag eller större segment som producerats av lokalredaktionerna varje dag. Därtill är en målsättning att andelen av personalen som har utländsk bakgrund ska öka över tid.

Resultatet av SVT:s mätningar visar att målen för 2019 för de indikatorer som mäts genom attitydundersökningar inte har uppnåtts.

SVT redovisar inte resultaten av attitydundersökningarna för hela tillståndsperioden, men utifrån SVT:s redovisningar för 2014–2019 har nämnden sammanställt resultaten enligt följande:

- 62 procent anser att SVT speglar mångfalden av människor i det svenska samhället (62 procent 2018, 61 procent 2017 och 2016, 66 procent 2015 och 2014).
- 63 procent anser att SVT har en jämställd fördelning mellan kvinnor och män (62 procent 2018, 64 procent 2017, 62 procent 2016, 68 procent 2015 och 62 procent 2014).
- 64 procent anser att SVT har nyheter, innehåll och medverkande från alla delar av landet (66 procent 2018, 63 procent 2017 och 2016, 64 procent 2015 och 68 procent 2014).
- 50 procent anser att SVT speglar åsikter och perspektiv som tittaren känner igen sig i (52 procent 2018, 48 procent 2017 och 51 procent 2016).
- 57 procent anser att SVT ger utrymme för många olika åsikter och perspektiv (58 procent 2018, 57 procent 2017 och 58 procent 2016).

SVT uppger att bolaget vidtar åtgärder för att förbättra resultaten och höjer ambitionerna, samt att Sverigespeglning kommer vara en viktig del av den nya företagsstrategi som antas under 2020. Som en följd av företagsstrategin kommer tydliga insatser att göras och mål för dem sättas, vilket enligt SVT stärker bolagets förutsättningar att på sikt bättre spegla mångfalden i Sverige. Av redovisningen framgår inte om SVT har uppfyllt sitt mål att ha minst två inslag eller större segment från bolagets lokalredaktioner i de rikssända programmen *Aktuellt* och *Rapport*.

Arbetet med att ha en jämn könsfördelning i produktionen uppges ha gett resultat. SVT beskriver bland annat sportens jämställda bevakning och den statistik som SVT Drama för över jämställdhet avseende hur stor andel kvinnor som exempelvis är huvudregissör, huvudförfattare eller producent. Drygt 30 procent av huvudregissörerna och nästan 80 procent av producenterna var kvinnor. I dramaproduktionerna spelades 62,5 procent av huvudrollerna av kvinnor. Redovisningen innehåller ingen reflektion kring andelarna.

Andelen av personalen med utländsk bakgrund var knappt 23 procent 2019, vilket är i samma nivå som 2018. Målsättningen att andelen ska öka över tid har därmed inte uppnåtts det senaste året. Redovisningen innehåller inte någon reflektion kring detta eller kring hur målet ska uppnås.

Granskningsnämndens bedömning

Granskningsnämnden konstaterar att SVT i och för sig inte har uppnått de mål som bolaget satt upp för indikatorerna för mångfald, jämställdhet och speglning. Sammantaget får SVT dock anses huvudsakligen ha uppfyllt kraven avseende jämställdhet, mångfald och speglning.

Nämnden ser positivt på att SVT har redogjort för hur jämställdhetsarbete har bedrivits av bland annat SVT Sport. SVT bör i kommande redovisningar även redogöra tydligare

för hur programverksamheten som helhet har bedrivits utifrån ett jämställdhetsperspektiv. SVT bör också i kommande redovisningar redovisa tidsserier som spänner över flera år för att visa hur utfallen av genomförda mätningar förhåller sig till tidigare års mätningar. Detta har betonats av nämnden även tidigare år.

Uppfyllelse – UR

Redovisningen

UR beskriver hur bolaget arbetar med jämställdhet, mångfald och spegling genom bland annat en checklista och referensgrupper i programproduktionen samt med hjälp av olika mätningar. Vidare framgår bland annat följande av redovisningen beträffande vad nämnden uppfattar som definitioner, målsättningar och resultat för arbetet.

UR:s definition av mångfald och spegling tar hänsyn till flera olika aspekter. Betydelser och fokus för mångfald skiftar genom programmens uppdrag och målgrupper.

UR har haft som mål att åtta av tio användare vid utgången av 2019 ska anse att bolagets utbud speglar hela befolkningen. Andra mål är att det ska vara en jämn balans mellan kvinnor och män, såväl i programutbudet som bland anställda, och att mångfald i såväl programutbud som bland medarbetare ska öka. Nämnden noterar att uttrycken i denna del, i redovisningens kapitel 7, skiljer sig mot hur målen är formulerade i redovisningens kapitel 3. Detta påpekades av nämnden även i förra årets bedömning.

UR presenterar resultat ur en attitydundersökning som visar att 69 procent av lärarna anser att UR:s utbud speglar mångfalden av människor i samhället, en minskning med en procentenhet jämfört med 2018. Bland allmänheten är andelen 43 procent, en minskning med två procentenheter jämfört med 2018. UR uppger att i gruppen lärare i årskurserna F–3, 4–6 och på folkhögskolor/studieförbund är andelen 73–74 procent och de grupperna ligger därmed närmast målet. Inom dessa grupper samt årskurs 7–9 och lärare inom särskolan ökar resultatet jämfört med förra året.

Hur mångfald representeras i programutbudet mäts årligen av forskare vid Lunds universitet på uppdrag av UR. Mätningen för 2019 visar en obalans mellan kvinnor (45 procent) och män (55 procent) men är en förbättring jämfört med de närmast föregående åren. Av experter är andelen män (57 procent) högre än andelen kvinnor (43 procent) men innebär trots det en minskad obalans mellan könen jämfört med 2018, då fördelningen var 63 procent män i expertroll jämfört med 36,4 procent kvinnor i samma roll. Andelen personer ur nationella minoriteter i programmen ligger på ungefär samma nivå som 2018, liksom antalet aktörer med fysisk funktionsnedsättning. Däremot har antalet teckenspråkiga aktörer minskat, vilket kan tyckas förbryllande eftersom bolaget har ökat produktionen av program inspelade direkt på teckenspråk. UR uppger att resultaten måste tolkas med försiktighet eftersom mätningen endast görs på de program som sänds under en begränsad mättid och alltså inte på hela utbudet.

UR uppger vidare att bolaget under 2019 har fortsatt att utveckla metoden med en intern speglings- och mångfaldsmätning av det egenproducerade utbudet. Mätningen har under 2019 utökats och omfattar all egen produktion (men alltså inte inköp) och

inte som tidigare ett urval. Den interna mätningen är ännu inte en statistiskt säkerställd metod men resultaten visar att det finns en hög medvetenhet på redaktionerna vad gäller jämställdhet, mångfald och spegling. Balansen mellan kvinnor (57 procent) och män (43 procent) är den motsatta jämfört med mätningen från Lund 2019. Åldersspridningen på de medverkande speglar väl målgrupperna inom grund- och gymnasieskolan och andelen medverkande som har en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning/funktionsvariation uppgår till 9 procent (att jämföra med resultatet från Lund där andelen uppgick till 0,9 procent) varav drygt hälften är döva/hörselnedsatta. Även vad gäller andelen som talar ett nationellt minoritetsspråk är skillnaden i resultat från Lunds mätning (4,7 procent) och UR:s interna mätning (9,8 procent) stor. Vidare uppger UR bland annat att bolaget under 2019 har spelat in program i 24 av landets 25 landskap.

Vad gäller de anställda råder det enligt UR en viss obalans mellan könen med 63 procent kvinnor och 37 procent män 2019. UR uppger att bolaget strävar efter en jämn könsfördelning bland de anställda och kommer anstränga sig för att nå en bättre balans. Nämnden noterar att könsfördelningen har blivit ojämnare de senaste åren (60 procent kvinnor och 40 procent män 2018, 58 procent kvinnor och 42 procent män 2017 och 2016).

Under 2019 har UR uppdaterat sin speglings- och mångfaldsstrategi så att den ligger i linje med bolagets övergripande strategi och det nya sändningstillståndet från 2020. Spegling- och mångfaldsstrategin innehåller tre områden som UR kommer att arbeta utifrån vad gäller det egenproducerade programutbudet (inklusive produktionsutlägg): spegling av hela landet, spegling av variationen i befolkningen samt mångfald bland medarbetarna. UR har valt att fokusera på några konkreta mätbara mål inom varje område. För att spegla hela landet är till exempel ett mål att spela in material från alla landskap. Detta följs upp i en årlig intern speglings- och mångfaldsmätning.

Granskningsnämndens bedömning

Granskningsnämnden konstaterar att UR i och för sig inte har uppnått målet att åtta av tio användare, vid utgången av 2019, ska anse att bolagets utbud speglar hela befolkningen. UR har inte heller uppnått målet om en jämn balans mellan kvinnor och män bland de anställda. Sammantaget får UR dock anses huvudsakligen ha uppfyllt kraven avseende jämställdhet, mångfald och spegling.

Nämnden ser positivt på att UR under året tagit fram konkreta mätbara mål inom varje område för den uppdaterade speglings- och mångfaldsstrategin. UR bör i kommande redovisningar presentera dessa mål och en analys av utfallet i relation till respektive mål.

3.4.3. 55-procentsvillkoret

- SR har uppfyllt kravet på att minst 55 procent av rikssändningarna ska produceras utanför Stockholm.
- SVT har, utifrån bolagets egen definition av vad som utgör en produktion utanför Stockholm, uppfyllt 55-procentskravet.

Villkor

Den andel av allmänproduktionen i SR:s och SVT:s rikssändningar som produceras utanför Stockholm ska uppgå till minst 55 procent. (Punkt 14 respektive 15 i anslagsvillkoren)

Tidigare bedömning

I bedömningarna av SR:s och SVT:s redovisningar för 2014–2017 uttalade granskningsnämnden att det kan diskuteras vad som bör krävas för att en produktion ska anses höra till en viss produktionsort. Med utgångspunkt i SR:s och SVT:s egna definitioner av vad som kännetecknar produktioner utanför Stockholm ansågs bolagen dock ha uppfyllt kravet. Nämnden har uttalat att bolagen bör formulera en gemensam definition av vad som utgör en produktion utanför Stockholm. I bedömningen av redovisningarna för 2017 uttalade nämnden att det i kommande redovisningar även behöver framgå på vilket sätt bolagen anser att de kriterier som bolagen anger uppfyller kravet på att det ska vara fråga om produktioner som *produceras* utanför Stockholm.

I bedömningen av redovisningarna för 2018 fann nämnden att SR hade uppfyllt kravet på att 55 procent av rikssändningarna ska produceras utanför Stockholm och att SVT fick anses ha uppfyllt kravet utifrån bolagets egen definition av vad som utgör en produktion utanför Stockholm. Nämnden uttalade även förståelse för bolagens svårigheter att redovisa uppfyllelsen givet kostnadseffektivitetskrav, den tekniska utvecklingen och den ökande internationaliseringen av produktionen samt uttryckte att bolagen i kommande redovisningar bör fördjupa sina resonemang i denna del.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR uppger att 55,8 procent av allmänproduktionen producerats utanför Stockholm 2019. I allmänproduktionen ingår inte nyheter och sport. Som kriterier för om en produktion anses höra till en ort utanför Stockholm nämner SR att programmet

- beställs från och produceras av en redaktion utanför Stockholm,
- beställs från och produceras av ett produktionsbolag utanför Stockholm, samt
- beställs från en redaktion eller ett externt bolag i Stockholm, men i beställningen anges att det helt eller delvis ska produceras utanför Stockholm och programmet har reportage eller medverkande från andra delar av landet än Stockholm.

SVT anger liksom tidigare år att SVT:s och SR:s definitioner av 55-procentskravet skiljer sig åt eftersom bolagens verksamheter skiljer sig åt, vilket gör en gemensam definition till ett orealistiskt krav, och framhåller att det inte finns något uttryckligt krav på att samtliga definitioner ska vara gemensamma. Utgångspunkten för SVT:s definition av 55-procentskravet är liksom tidigare år placeringen av den aktuella produktionens ansvarige utgivare enligt SVT:s delegationsordning, i praktiken SVT:s programchefer. I Stockholm finns fem programchefer, i Malmö och Göteborg finns vardera två programchefer och i Umeå finns en programchef. Programcheferna ansvarar för produktion och programutveckling vid egenproduktion, produktionsutläggning, samproduktion och

inköp av program där SVT varit involverat i produktionen. Det är också programcheferna som har ansvar för programmens utformning vad gäller gäster, inspelningsplatser och medverkande. För att få en kontinuitet i begreppet och uppföljningen svarar metoden med programchefernas placering och ansvar bäst mot 55-procentskravet. Andelen allmänproduktion utanför Stockholm var 61 procent 2019. I begreppet allmänproduktion ingår förstagångssändningar inom programkategorierna fiktion, underhållning, kultur och musik, fritidsfakta, vetenskapsfakta, samhällsfakta, nyhetsmagasin riktade till barn och ungdomar, sportdokumentärer samt korta pausprogram.

Granskningsnämndens bedömning

SR har uppfyllt kravet på att minst 55 procent av allmänproduktionen i rikssändningarna ska produceras utanför Stockholm.

Vad gäller SVT kan det enligt granskningsnämndens mening diskuteras vad som bör krävas för att en produktion ska anses höra till en viss produktionsort. Med utgångspunkt i SVT:s egen definition av vad som kännetecknar produktioner utanför Stockholm får dock SVT anses ha uppfyllt kravet.

3.5. Barn och unga

Definitioner av barn och unga

Av redovisningarna framgår att bolagen använder följande definitioner av barn och unga:

- SR delar in målgruppen i yngre barn upp till 8 år, äldre barn 9–12 år och ungdomar 13–19 år.
- SVT definierar barn som tittare i åldern 3–11 år, varav äldre barn 7–11 år, och unga som tittare i åldern 12–19 år.
- UR delar in målgruppen i yngre barn upp till 9 år (förskola och grundskola årskurs F–3), äldre barn 9–12 år (grundskola årskurs 4–6) och unga 12–19 år (grundskola årskurs 7–9 och gymnasium).

Granskningsnämnden konstaterar att bolagen alltså inte har hörsammat nämndens uppmaning, i bedömningen av bolagens redovisningar för 2018, att det är angeläget att bolagen tar fram en gemensam definition av vilka åldersgrupper som utgör barn respektive unga. Om bolagen anser att detta inte är möjligt eller lämpligt bör bolagen utveckla sina resonemang i den delen.

3.5.1. Varierat utbud av program för och med barn och unga

• SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på ett varierat utbud av program för och med barn och unga.

Villkor

SR, SVT och UR ska erbjuda ett varierat utbud av program för och med barn och unga. (10 § i sändningstillstånden)

Tidigare bedömning

I sin bedömning av bolagens redovisningar för 2018 fann granskningsnämnden att SR, SVT och UR hade visat att de uppfyllt kravet på ett varierat utbud av program för och med barn och unga.

Uppfyllelse

Redovisningarna

Av SR:s redovisning framgår att bolaget sände totalt 5 307 timmar för barn 2019, fördelade på programkategorierna nyheter, samhälle, kultur, sport, underhållning och musik. Musik utgjorde den största delen med totalt 4 107 timmar. För ungdomar sände SR totalt 10 661 timmar fördelade på programkategorierna nyheter, samhälle, livsstil, kultur, sport, underhållning, musik och service. Även här utgjorde musik den största delen med totalt 8 420 timmar. Minskningen av utbudet för unga (som uppgick till totalt 15 015 timmar 2018) beror enligt SR på att DAB-kanalen P3 Star slutade sända vid halvårsskiftet och minskningen av utbudet för unga till följd av nedläggningen utgörs till närmare 90 procent av musik.

SVT redovisar förstasändningar för barn respektive unga fördelat på fakta och nyheter samt kultur och konstnärliga upplevelser. För barn sändes totalt 181 timmar fakta och nyheter samt 386 timmar kultur och konstnärliga upplevelser. För unga sändes totalt 104 timmar fakta och nyheter samt 118 timmar kultur och konstnärliga upplevelser. Totalt sett utgjorde förstasändningarna för barn 567 timmar och för unga 222 timmar. Volymen av sända timmar för barn och unga har minskat under de två senaste åren. Det beror delvis på en tablåändring i SVT Barn, som från och med hösten 2018 sänder till klockan 20.00 i stället för, som tidigare, klockan 21.00. Delar av utbudet som tidigare sänts där har i stället enbart publicerats på SVT Play. Förändringen är en anpassning till publikens förändrade tittarbeteende och omfattar under 2019 ungefär 100 timmar. Vidare har fokuset på drama för barn och unga varit möjligt genom en minskad satsning på traditionella studioprogram. Eftersom drama är en dyr genre har omställningen bland annat inneburit att volymen för nyproduktion minskat.

Av UR:s redovisning framgår att bolagets utbud för barn och unga är inriktat mot målgrupperna förskola, årskurs F–3, årskurs 4–6, årskurs 7–9 samt gymnasiet. UR redovisar sända timmar fördelat på yngre barn, äldre barn och unga samt fördelade på radio och tv. För barn har det sänts 82 timmar radio och 301 timmar tv och för unga 79 timmar radio och 192 timmar tv. Det har skett en minskning med 29 sändningstimmar jämfört med 2018 vilket enligt UR till största delen förklaras av att bolaget 2018 producerade och sände ett större utbud för framför allt unga, men även äldre barn, inför riksdagsvalet. UR har inte redovisat hur sändningstimmarna för barn och unga fördelat sig på ämnen. UR anser, enligt uppgift i komplettering till granskningsnämnden, att bolaget redovisar uppfyllelsen av villkoret på ett mer lättillgängligt sätt i löpande text.

Granskningsnämndens bedömning

SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att ha ett varierat utbud av program för och med barn och unga.

Granskningsnämnden noterar den minskning som har skett sedan 2018 av SR:s utbud för unga, samt att SVT:s redovisade utbud för barn och unga totalt har minskat ytterligare jämfört med tidigare år i tillståndsperioden. Även UR:s totala utbud för barn och unga har minskat sedan 2018.

Nämnden konstaterar att det finns fördelar med den typ av tabell som UR redovisade fram till 2017, som visade hur sändningstimmarna i radio och tv för barn och unga fördelade sig på ämnen. En tabell åskådliggör på ett tydligt sätt ett varierat utbud och ger dessutom en jämförbarhet över tid som inte är lika lätt att urskilja i löptext.

3.5.2. Nyheter och fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser

- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet att på barns och ungas egna villkor förmedla nyheter och fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser från olika delar av Sverige och världen.

Villkor

Programmen ska på barns och ungas egna villkor förmedla nyheter och fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser från olika delar av Sverige och världen. (10 § i sändningstillstånden)

Tidigare bedömning

I sin bedömning för 2018 fann granskningsnämnden att SR, SVT och UR hade uppfyllt kravet att på barns och ungas egna villkor förmedla nyheter och fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser från olika delar av Sverige och världen.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR beskriver vad bolaget har sänt för barn respektive unga och ger exempel på program som enligt bolaget har förmedlat nyheter och fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser från olika delar av Sverige och världen. SR redovisar bland annat att Barnradion har sänt sagor som utspelar sig i olika länder, att Drama för unga producerar berättelser som ska fånga upp barns olika liv och upplevelser i Sverige och i resten av världen, att SR har en särskild korrespondent med ungt perspektiv som bevakar ”unga frågor” i världen och att P3:s dj:ar varje vecka erbjuder den unga publiken kulturella och konstnärliga upplevelser via dj-set och mixar från hela världens klubbscener.

SVT redovisar förstasändningar för barn respektive unga fördelat på fakta och nyheter samt kultur och konstnärliga upplevelser. Under 2019 sände bolaget totalt 181 timmar fakta och nyheter samt 386 timmar kultur och konstnärliga upplevelser för barn. För unga sändes totalt 104 timmar fakta och nyheter samt 118 timmar kultur och konstnärliga upplevelser. SVT ger exempel på program som har sänts och beskriver bland annat bolagets utveckling och produktion av drama för barn och unga samt att bolaget även har förmedlat kulturella och konstnärliga upplevelser genom inköpta program från hela världen för såväl barn som unga.

UR beskriver vad bolaget har sänt för barn respektive unga och ger exempel på program som enligt bolaget har förmedlat nyheter och fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser. UR redovisar bland annat att en stor del av bolagets program med nyhetsinnehåll är språkprogrammen, som ger möjligheter till engagerande samtal i klassrummet utifrån aktualiteter runt om i världen. Under rubriken Kultur uppges vidare att bolaget har ett utbud som speglar kultur i olika sammanhang i olika delar av Sverige och världen. Där ges också programexempel som riktar sig till barn och unga.

Granskningsnämndens bedömning

SR, SVT och UR har uppfyllt kravet att på barns och ungas egna villkor förmedla nyheter och fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser från olika delar av Sverige och världen.

Granskningsnämnden noterar att SVT:s redovisade utbud av nyheter och fakta samt kultur och konstnärliga upplevelser för barn har minskat med 89 timmar jämfört med 2018 samt att det redovisade utbudet av nyheter och fakta för unga har minskat med fyra timmar jämfört med 2018, men att det redovisade utbudet av kultur och konstnärliga upplevelser för unga har ökat med tolv timmar jämfört med 2018.

3.5.3. Utveckling av programverksamheten för äldre barn och unga

- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att särskilt utveckla programverksamheten för äldre barn och unga.

Villkor

Programbolagen ska särskilt utveckla programverksamheten för äldre barn och unga. (10 § i sändningstillstånden)

Tidigare bedömning

I sin bedömning för 2018 fann granskningsnämnden att SR, SVT och UR hade uppfyllt kravet på att särskilt utveckla programverksamheten för äldre barn och unga. Nämnden ansåg dock att redovisningarna med fördel kunde utvecklas avseende resultatmått, indikatorer och mål, vilket nämnden påpekat även tidigare år.

Uppfyllelse

Redovisningarna

Vad gäller programutveckling för äldre barn anger SR att målet är att varje år se över och utveckla minst två av produktionerna. Under 2019 utvecklades sommarlovs-satsningen samt nyhetsuppdraget. Podcasten *Historierummet*, som tidigare bara hade funnits som digitalt erbjudande, arbetades om och sändes i 50 avsnitt under sommaren. Sändningen av *Nyheter i Barnradion* ökade under 2019 från en till sex dagar i veckan, det nya programmet bytte namn till *Juniornyheter* och flyttade till Göteborg och programmet sänder nu 52 veckor om året mot tidigare 42 veckor. Redaktionen sänder två minuters nyheter måndag till fredag samt en längre version med tema på lördagar. Vad gäller programutveckling för unga i marknätet uppger SR att fokus under 2019 har legat på programmen *Hej jag heter Fredrik* och *P3 Psykologen*, samt på utvecklingen av P3

inför 2020. I januari 2020 lanserades den omgjorda linjära kanalen P3. En mycket stor del av utvecklingsarbetet för P3 har under 2019 handlat om att tydligare särskilja utbud och erbjudanden linjärt och on demand. Flera nya programformat har utvecklats under 2019, som kommer att sändas under 2020.

SVT tolkar villkoret att särskilt utveckla programverksamheten för äldre barn och unga som att årligen skapa nya program och former samt att ständigt utveckla befintliga titlar och tjänster. SVT redovisar bland annat att bolaget i större utsträckning än tidigare fokuserat på att utveckla och producera drama för äldre barn och unga och att bolaget, vid sidan av fokuset på drama, också har utvecklat formen för dokumentärer. SVT ger flera exempel på nya titlar och program som utvecklats för både äldre barn och unga.

UR definierar villkoret som att kontinuerligt och målmedvetet arbeta med att utforska och kartlägga behov och medievänor hos äldre barn och unga och att utifrån det utveckla innehåll och programformat som motsvarar de behov målgruppen har i utbildnings-, livs- och samhällsfrågor och som också når målgruppen i och utanför skolan och på olika plattformar. UR uppger bland annat att 2019 präglades av klimatdebatt och fortsatta diskussioner om effekten av så kallade falska nyheter, faktaresistens, näthat och källkritik och att bolaget har utvecklat program utifrån dessa frågor. UR ger flera exempel på nya titlar och program som utvecklats både för äldre barn och unga.

Granskningsnämndens bedömning

SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att särskilt utveckla programverksamheten för äldre barn och unga.

Redovisningarna kan med fördel utvecklas ytterligare avseende resultatmått, indikatorer och mål.

3.5.4. Nyproduktion och egen produktion för barn och unga

- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att ha en omfattande nyproduktion och egen produktion av program för barn och unga.

Villkor

Programbolagen ska ha en omfattande nyproduktion och egen produktion av program för barn och unga. För SR och SVT gäller dessutom att programmen ska vara i olika genrer. (10 § i sändningstillstånden)

Tidigare bedömning

I sin bedömning av bolagens redovisningar för 2018 fann granskningsnämnden att programbolagen hade uppfyllt kravet på att ha en omfattande nyproduktion och egen produktion av program för barn och unga. Liksom tidigare år uttalade nämnden att SVT i kommande redovisningar tydligare bör visa hur andelarna av utbudet av nyproduktion och egen produktion fördelar sig på genrer. Nämnden uttalade vidare att varken SR, SVT eller UR närmare uppgett vad bolagen anser är en omfattande nyproduktion och

egen produktion för barn och unga samt att bolagen bör ange detta i kommande redovisningar.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR uppger att det mesta av programbolagets utbud för barn och ungdomar är nyproduktion. SR redovisar vidare att bolagets alla program för barn och unga bygger på idéer och projekt initierade av SR. Stora delar av utbudet produceras internt, men till många projekt och program anlitas externa aktörer för att få bredd och mångfald i utbudet. För unga var uppskattningsvis 85 procent av utbudet, 100 procent av nyheterna, 70 procent av underhållningen samt 85 procent av övriga programkategorier egen produktion. SR har i komplettering till granskningsnämnden korrigerat sin redovisning av den egna produktionen av program för barn. SR har i kompletteringen uppgett att för barn var rätteligen uppskattningsvis 80 procent av utbudet, 100 procent av nyheter och sport samt 80 procent av övriga programkategorier egen produktion. Siffrorna ska enligt SR ses som översiktliga bedömningar, eftersom genrekategoriseringar, indelningar och beräkningar inte går att göra med exakthet.

SVT redovisar hur andelen svenskt och utländskt material (förstasändningar) fördelar sig på kategorierna fakta och nyheter respektive kultur och konstnärliga upplevelser och uppger att den svenska produktionen till allra största del är egenproducerad eller gjord i nära samarbete med andra svenska företag, där SVT har haft ett betydande inflytande. 499 av 789 timmar för barn och unga nyproducerades av SVT eller där SVT haft ett stort inflytande. Volymen av sända timmar för barn och unga har minskat de två senaste åren. Detta beror dels på att delar av utbudet som tidigare sänts i SVT Barn i stället enbart har publicerats på SVT Play, vilket är en anpassning till publikens förändrade tittarbeteende, dels på att fokuset på drama för barn och unga har varit möjligt genom en minskad satsning på traditionella studioprogram. Eftersom drama är en dyr genre har omställningen inneburit att volymen för nyproduktion minskat. SVT anför att det snarare är åren 2015–2017 som sticker ut med särskilt stor volym, då stort fokus av utvecklingen låg på just studioformatet, medan 2018 och 2019 ligger nära 2014 års nivå.

UR uppger att bolaget, utifrån dess särskilda utbildningsuppdrag, anser att en omfattande nyproduktion och egenproduktion uppnås genom att kostnadsandelen för programproduktion riktat mot barn och unga överstiger andelen för programproduktion riktat mot högskola, folkhögskola och studieförbund samt folkbildning. Kostnadsandelen för produktion för barn och unga uppgår 2019 till 60 procent. UR redovisar även nyproduktion och egenproduktion i timmar för radio respektive tv fördelat på barn respektive unga. Av redovisningen framgår att det totala antalet nyproducerade timmar radio och tv för barn och unga 2019 var det högsta under tillståndsperioden. Samtliga nyproducerade radiotimmar och 133 av 183 tv-timmar var egen produktion.

Granskningsnämndens bedömning

SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på omfattande nyproduktion och egen produktion av program för barn och unga.

Med anledning av redovisningarnas utformning bör följande noteras.

Nämnden uppfattar att SVT har redovisat samtliga nyproducerade och egenproducerade program för barn och unga i kategorierna fakta och nyheter respektive kultur och konstnärliga upplevelser. Det framgår inte hur programmen närmare fördelat sig på olika genrer. SVT:s totala sändningstid för barn och unga framgår inte heller tillräckligt tydligt av redovisningen och därmed inte heller förstasändningarnas andel av det totala utbudet för barn och unga. I kommande redovisningar bör bolaget tydligare visa hur stor andel av SVT:s totala sändningstid för barn och unga som var nyproduktion och egen produktion och hur andelarna fördelat sig på olika genrer. Som nämnden tidigare anmärkt bör SR och SVT i kommande redovisningar ange vad bolagen anser är en omfattande nyproduktion och egen produktion för barn och unga.

Med anledning av att SVT redovisar sitt utbud per programkategori exklusive barn och unga kan det i sammanhanget framhållas att det enligt anslagsvillkoren åligger SVT att redovisa olika programkategoriers andel av den totala sändningstiden (se kapitel 3.8.2).

3.5.5. Barn och ungdomar som tillhör språkliga eller etniska minoritetsgrupper eller är teckenspråkiga

- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet att ta hänsyn till språkliga behov hos barn och unga som tillhör språkliga eller etniska minoriteter eller är teckenspråkiga.

Villkor

SR, SVT och UR ska ta hänsyn till de språkliga behoven hos barn och unga som tillhör språkliga eller etniska minoriteter eller är teckenspråkiga. (10 § i sändningstillstånden)

I fråga om verksamhet för språkliga och etniska minoriteter får SR, SVT och UR sinsemellan fördela ansvaret för olika slags insatser.

Tidigare bedömning

I bedömningen av redovisningarna för 2018 gjorde granskningsnämnden en sammanlagd bedömning av programbolagens samlade programverksamhet och fann att bolagen hade uppfyllt kravet på att ta hänsyn till de språkliga behoven hos barn och unga som tillhör språkliga eller etniska minoriteter eller är teckenspråkiga.

Uppfyllelse

Redovisningarna

Programbolagen redovisar sändningstimmar för barn och unga på olika minoritetsspråk.

SR uppger att bolaget uppfyller villkoret genom att erbjuda ett utbud särskilt riktat till barn respektive unga på vart och ett av de fyra prioriterade nationella minoritetsspråken samt på jiddisch och ger exempel på sådana program. Under 2019 har SR prioriterat att göra programmen mer synliga på webbsidor och via sociala medier.

SVT uppger bland annat att sändningarna av de finska barnprogrammen ökade under 2019, att ett flertal samiska barnprogram har sänts under året, att utbudet för barn på meänkieli minskade något för att möjliggöra utvecklingsarbetet av nya programformat och att flera nya program för målgruppen teckenspråkiga barn och unga har sänts. SVT ger exempel på program för barn och unga riktade till olika målgrupper.

UR anser att kravet innebär att bolaget ska producera program med ett pedagogiskt kunskapsperspektiv, att programmen ska vara både språkutvecklande och språkförstärkande samt att utbudet ska synliggöra och ge ökad kunskap om minoritetsspråk och teckenspråk. Under 2019 har UR satsat särskilt på att öka utbudet på finska till barn och unga. UR ger exempel på program för barn och unga riktade till olika målgrupper. Under 2019 sände UR totalt 139 timmar radio och tv på finska, meänkieli, samiska, romani chib och teckenspråk. UR har i komplettering till nämnden korrigerat sin redovisning av hur stor andel av UR:s utbud på nationella minoritetsspråk och teckenspråk som var riktat mot barn och unga. UR har i kompletteringen uppgett att den korrekta andelen är 75 procent, så som också framgår av redovisningens tabell 7.6.2.

Granskningsnämndens bedömning

SR, SVT och UR har uppfyllt kravet att ta hänsyn till språkliga behov hos barn och unga som tillhör språkliga eller etniska minoriteter eller är teckenspråkiga. Granskningsnämnden har gjort en sammantagen bedömning av den samlade programverksamheten.

3.6. Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Bakgrund

Regeringen uttalar i prop. 2012/13:164 att SVT och UR ska åläggas krav på omfattningen av tillgänglighetstjänster i form av kvoter för tv-sändningar. Dessa fastställs genom särskilt regeringsbeslut. Därutöver bör det i samtliga programföretags sändningstillstånd fortsatt ställas krav på att beakta behoven hos personer med funktionsnedsättning och att sända program vars innehåll särskilt är anpassat för dessa. Av förarbetena framgår också att villkor som meddelas med stöd av radio- och tv-lagen om att sända tv-program vars innehåll är särskilt anpassat, och även att utforma radiosändningarna på ett sådant sätt att dessa blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning, är begränsade till en skyldighet att tillhandahålla särskilt anpassade program. Till exempel program på teckenspråk eller nyhetsprogram som är anpassade för personer med kognitiv funktionsnedsättning.

Detta innebär, enligt granskningsnämndens uppfattning, att villkoren i sändningstillstånden under rubriken ”Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning” i sin helhet avser en anpassning av *innehållet* i sändningarna för personer med funktionsnedsättning. Därmed har SR och UR inte något krav i nu gällande sändningstillstånd att tillgängliggöra radioprogram genom tillgänglighetstjänster.

Överenskommelse mellan bolagen

I fråga om program om och för personer med funktionsnedsättning får SR, SVT och UR enligt sändningstillstånden sinsemellan fördela ansvaret för olika slags insatser.

Överenskommelser mellan bolagen om insatser för personer med funktionsnedsättning ska enligt anslagsvillkoren sändas till Regeringskansliet och Myndigheten för press, radio och tv innan verksamhetsåret börjar.

Särskilda beslut om krav på tillgänglighet

Regeringen har i ett särskilt beslut ställt upp krav på tillgänglighet till tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning avseende perioden 2017–2019. Nämndens bedömningar av hur SVT och UR har uppfyllt kraven under 2019 redovisas i separata beslut (beslut 20/01015 och 1016). I sammanfattning har nämnden funnit att bolagen uppfyllt kraven.

3.6.1. Program för barn och unga med funktionsnedsättning

- SR har uppfyllt kravet på att prioritera tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning.
- SVT har uppfyllt kravet när det gäller barn. SVT har uppfyllt kravet med viss tvekan när det gäller unga.
- UR har uppfyllt kravet.

Villkor

För SR, SVT och UR gäller att tillgängligheten till program för barn och unga ska prioriteras. (11 § i sändningstillstånden)

Tidigare bedömning

Granskningsnämnden fann i sin bedömning avseende år 2018 att SR inte hade visat att kravet var uppfyllt när det gällde unga. Nämnden fann att UR uppfyllt kravet och att SVT, liksom under tillståndsperiodens övriga år, uppfyllt kravet endast med viss tvekan.

Uppfyllelse – SR

Redovisningen

SR uppger att program till exempel anpassas för barn med kognitiv funktionsnedsättning utifrån tematik, produktion och hur de presenteras. När det gäller att anpassa och tillgängliggöra innehållet för dessa barn, genomsyras alla föreställningar från *Drama för unga* av målsättningen att alla barn, oavsett hur bra man är på att koncentrera sig eller hur van man är vid att lyssna på teater, ska kunna höra och förstå handlingen. Det handlar exempelvis om igenkänning, tydligare ordförståelse, enklare dramaturgi, färre antal karaktärer och bättre hörbarhet i ljudläggningen. Ytterligare två program, *Superglada Saga* och *Sov gott med Radioapan*, har anpassats med bland annat en tydlig linje i berättelsen och återkommande dramaturgi. Även *Juniornyheter i Barnradion* anpassar innehållet för barn med funktionsnedsättning. Detta görs genom reportage men också genom att programledaren tar upp nyheter och anpassar innehållet. I programmet används ett enkelt och beskrivande språk. För att öka begriplighet och förståelse förklaras mer komplexa skeenden i kronologisk ordning och med illustrerande ljudklipp.

För tonårspubliken har exempelvis *P3 Historia* gjorts i versioner anpassade för personer med kognitiv funktionsnedsättning och *P3 Nyheter* har också gjort nyhetsrapporteringar anpassade för denna grupp.

Granskningsnämndens bedömning

SR har uppfyllt kravet på att prioritera tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning.

Det kan noteras att SR, jämfört med föregående år, redovisat fler program som gjorts i anpassade versioner som varit särskilt anpassade för barn och unga med kognitiv funktionsnedsättning.

Uppfyllelse – SVT

Redovisningen

Under 2019 sände SVT totalt 40 timmar teckenspråk för barn och 20 timmar för unga, bland annat sändes dramat *Game of hands* på teckenspråk. SVT uppger att bolaget i sina kontakter med brukare lagt särskilt fokus på barn och unga och deras behov. SVT har sänt programmet *Babblarna* för de små barnen. Programmet innehåller ett språkpedagogiskt material med inspiration av den så kallade Karlstadmodellen, en träningsmodell för personer med språk-, tal- eller kommunikationssvårigheter. SVT utvecklade och producerade program för de allra yngsta barnen i *Bolibompa Baby* där stödtecken (TAKK) som stöttar barnens språkutveckling ofta användes. Det kan vara en huvudkaraktär i en serie som förstärker nyckelord med standardiserade tecken från det svenska teckenspråket.

Granskningsnämndens bedömning

SVT har uppfyllt kravet på att prioritera tillgängligheten till program för barn.

Vad gäller unga med funktionsnedsättning anser nämnden, mot bakgrund av att SVT sänt teckenspråkiga program för barn respektive unga, att SVT endast med viss tvekan uppfyllt kravet.

Nämnden konstaterar att SVT har utvecklat sin redovisning jämfört med föregående år vad gäller program för barn med funktionsnedsättning. SVT bör dock tydligare redovisa hur bolaget har uppfyllt villkoret vad gäller unga. Eftersom villkoret avser en anpassning av innehållet i sändningarna för personer med funktionsnedsättning kan nämnden i sin bedömning av detta villkor inte ta hänsyn till bolagets utbud av textade och tolkade program.

Uppfyllelse – UR

Redovisningen

UR uppger att bolaget har ett utbud för barn och unga som är inriktat på användning i en utbildningssituation, men det ska även fungera för andra situationer då målgruppen tittar. Under 2019 genomförde UR en omfattande satsning mot särskolan. Till exempel

utvecklade bolaget programmen *Gatsmart – lätt version* och *Badsmart – lätt version* för eleverna i grundsärskolans årskurs 4–6.

Bolaget tar upp fem program som producerats direkt på teckenspråk, bland annat *Lilla Aktuellt teckenspråk* för årskurs 4–6 och serien *Le och lär* för gymnasiet. Fördelen med att producera direkt på teckenspråk är enligt UR att språket blir korrekt från början och att bolaget får en chans att forma innehållet. Kvaliteten blir väsentligt högre vid en produktion som redan från start riktar sig till en särskild målgrupp, i detta fall teckenspråkstalande.

UR producerar alltid program för barn och unga så att alla ska vara inkluderade och ett program ska fungera för samtliga som sitter i ett klassrum. Det kan till exempel innebära att berättandet är relativt långsamt och att ljud och bild är tydligt. Delar av programutbudet som i första hand riktar sig till årskurs F–3 kan därför även vara användbart i särskolans årskurs 4–6. Till exempel serien *Bara vanligt vatten* som har ett lugnt tempo och *Gordon & Penny Sing-along* som sändes för grundsärskolan men som ursprungligen riktade sig till årskurs F–3.

Granskningsnämndens bedömning

UR har uppfyllt kravet på att prioritera tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning.

3.6.2. Hörbarhet

- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att prioritera god hörbarhet.

Villkor

Programföretagen ska fortsatt prioritera god hörbarhet, bland annat genom att vid utformningen av sändningarna beakta att bakgrundsljud kan försämra möjligheten för personer med hörselnedsättning att ta del av utbudet. För SR och UR gäller att bolagen ska beakta att bakgrundsljud kraftigt kan försämra möjligheten att ta del av radiosändningar. (11 § i sändningstillstånden)

Tidigare bedömning

Tidigare år under tillståndspanoraden fann granskningsnämnden att bolagen uppfyllt kravet på att prioritera god hörbarhet.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR, SVT och UR beskriver sina riktlinjer för hörbarhetsarbetet och hur dessa används. Bolagen uppger hur hörbarheten beaktas vid produktionen och bearbetningen av program. SR beskriver hur alla P4-kanaler genomfört individuella ljudåterkopplingar för att inspirera medarbetarna till bättre samspel mellan ljud och innehåll samt att bolaget hållit i utbildningar. UR har under 2019 i samarbete med SVT vidareutvecklat den

mätteknik som infördes 2018. Tekniken jämnar ut nivåkillnaderna mellan utsända program och ska ge en förbättrad och betydligt jämnare ljudupplevelse.

Granskningsnämndens bedömning

SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att prioritera god hörbarhet.

3.6.3. Produktion av program för särskilda målgrupper

- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att producera program för särskilda målgrupper.

Villkor

För SR, SVT och UR gäller att program även ska produceras för särskilda målgrupper. (11 § i sändningstillstånden)

Tidigare bedömning

I sina tidigare bedömningar i tillståndspanoraden fann granskningsnämnden att bolagen uppfyllt kravet på att producera program för särskilda målgrupper.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR uppger att programmet *Klartext*, som berättar om nyheter på ett lite lugnare sätt och med enkla ord, sänds alla vardagar i P1 och P4. I övrigt avser de exempel som SR tagit upp i sin redovisning främst program med och om personer med funktionsnedsättning.

SVT har under 2019 sänt programmet *Nyheter på lätt svenska* för personer som behöver nyheter på ett enklare språk för att förstå olika nyhetshändelser. Ett specialprogram, *Nyheter på lätt svenska – om EU-vallet* sändes också. SVT har även haft ett utbud på tecken-språk som riktar sig till en döv publik.

UR uppger att bolaget under året genomfört en omfattande satsning mot särskolan samt att bolaget producerar och sänder utbildningsprogram som kan användas i grundsärskolan, gymnasiesärskolan och Särvox. Bolaget har gjort bearbetningar av befintliga program där bild, ljud och tempo anpassats för att särskoleelever ska kunna ta till sig kunskapen bättre. Som exempel nämns bland annat *Fatta historia – lätt version* för grundsärskolan, *Sexbyrå – lätt version* för grund- och gymnasiesärskola och *Amira Time – lätt version* för gymnasiesärskolan. UR uppger även att det i kontakten med Specialpedagogiska skolmyndigheten framkommit att de syntolkade programmen, i likhet med textade program, används av fler målgrupper än de med synnedsättning. Bland annat finns det behov av program för användning i särskolan. UR har under 2019 därför anpassat *Livet i Mattelandet* till särskolan genom att klippa om materialet så att tempot sänks och en del scener har förlängts och syntolkats. UR kommer att fortsätta att utveckla syntolkning av program för särskolan.

Granskningsnämndens bedömning

SR, SVT och UR har uppfyllt kravet att producera program för särskilda målgrupper.

3.6.4. Dialog med berörda grupper

- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att ha dialog med berörda grupper.

Villkor

SR, SVT och UR ska ha en dialog med de berörda grupperna. (11 § i sändningstillstånden)

Tidigare bedömning

I tidigare bedömningar under tillståndsperioden fann granskningsnämnden att SR, SVT och UR uppfyllt kravet på att ha en dialog med de berörda grupperna.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR, SVT och UR redogör bland annat för arbetet med PSFunk-dagen, en årligt återkommande konferens som anordnas ihop med företrädare för funktionsrättsrörelsen. Bolagen beskriver även andra kontakter och möten med grupper och organisationer.

SR uppger att flera av bolagets redaktioner haft besök av olika grupper, bland annat en klass med barn med funktionsvariationer. SVT redogör bland annat för att den teckenspråkiga redaktionen besökt förskolor med teckenspråkiga barn för att få ytterligare kunskap om de yngsta barnens behov. UR uppger att de haft regelbundna möten med Specialpedagogiska skolmyndigheten för att bevaka utvecklingen av olika specialpedagogiska behov inom skolan.

Granskningsnämndens bedömning

SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att ha en dialog med berörda grupper.

3.7. Minoritetsspråk

Bakgrund

I prop. 2012/13:164 uttalar regeringen att det med utgångspunkt i de åtaganden som Sverige har gentemot de nationella minoriteterna och de nationella minoritetsspråken, jämte språkens hotade situation, är rimligt att SR, SVT och UR får ett fortsatt tydligt ansvar att främja språken via sitt programutbud. Att möjligheten för bolagen att fördela ansvaret för utbudet på nationella minoritetsspråk, teckenspråk och andra minoritetsspråk kvarstår innebär att företagets samlade utbud ska öka årligen. Eftersom ökningen gäller samlat för de nationella minoritetsspråken och teckenspråk har företagen en flexibilitet i fråga om på vilka språk utbudet ska öka ett visst år. Ökningen, såväl totalt sett som för barn och unga, bör enligt regeringen vara betydande och märkbar för publiken.

Överenskommelse mellan bolagen

I fråga om verksamhet för språkliga och etniska minoriteter får SR, SVT och UR sinsemellan fördela ansvaret för olika slags insatser. Överenskommelser mellan bolagen rörande insatser på minoritetsspråk och teckenspråk ska sändas till Regeringskansliet och Myndigheten för press, radio och tv innan verksamhetsåret börjar.

3.7.1. Samiska, finska, meänkieli, romani chib och teckenspråk

- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet gällande programutbud på samiska, finska, meänkieli, romani chib och teckenspråk.

Villkor

SR:s, SVT:s och UR:s samlade programutbud på de nationella minoritetsspråken samiska, finska, meänkieli och romani chib samt på teckenspråk ska sammantaget öka årligen jämfört med 2013 års nivå. Denna ökning ska vara betydande. (12, 12 respektive 13 § i sändningstillstånden)

Tidigare bedömning

I sin bedömning av redovisningarna för 2018 fann granskningsnämnden att bolagen hade uppfyllt kravet gällande programutbudet på de nationella minoritetsspråken samiska, finska, meänkieli och romani chib samt teckenspråk.

Uppfyllelse

Redovisningarna

För att kunna göra en samlad bedömning av utbudet på de prioriterade minoritetsspråken har SR, SVT och UR tagit fram ett gemensamt index. Varje bolags utbud per språk 2013 har satts till 100. Årligen beräknas sedan ett indexvärde per bolag och språk utifrån antalet timmar som sänts. Utifrån dessa beräknas ett gemensamt medelvärde. På detta sätt anser bolagen att värdena blir jämförbara och att det blir möjligt att bedöma den sammantagna ökningen både per språk och för samtliga språk. Målet för en betydande ökning under tillståndsperioden är ett indexvärde på minst 155 för bolagen och språken totalt.

Den för bolagen sammantagna ökningen av programutbudet på de fem språken 2019 jämfört med 2013 var enligt bolagen betydande. 2019 var index för språken totalt 188.

Gemensamt för samtliga minoritetsspråk var under 2019, enligt SR, en stärkt bevakning och granskning i samband med EU-valet. SVT uppger att bolagets övergripande inriktning inom minoritetsspråksutbudet under 2019 var att kvalitetsförbättra utbudet med målsättningen att nå majoritetsbefolkningen med minoritetsspråksutbudet och att minoritetsspråksprogrammen ska vara en del av det allmänna samtalet om bolagets utbud. UR redovisar att bolaget under 2019 har ökat sändningsvolymen för samtliga nationella minoritetsspråk samt teckenspråk.

Vad gäller programinnehåll på samiska uppger SR bland annat att Sameradion sänder inom alla programkategorier och för alla åldersgrupper. SVT uppger att det samiska

programutbudet har två huvudmål: dels att realisera ett rikstäckande och brett samiskt utbud för alla samiska målgrupper, dels att vara den ledande leverantören och förmedlare av samiskt och urfolksrelaterat programinnehåll. SR och SVT ger flera exempel på program på samiska. Av UR:s redovisning framgår att sändningstiden på samiska sedan 2018 ökat med en timme till totalt 21 timmar.

Bolagens gemensamma index visar ett värde på 152 för utbudet på samiska. Det gemensamma indexvärdet för 2018 var 153. Av redovisningarna går dock att utläsa att sändningstimmarna på samiska har ökat med 8 timmar sedan förra året. Jämfört med 2013 har det totala utbudet på samiska ökat med 121 timmar.

När det gäller finska uppger SR bland annat att Sisuradio har förnyat sina flödesprogram med tätare nyhetsuppdateringar, aktualiteter och profilerade programledare. SVT uppger att sändningarna av de finska barnprogrammen ökade under 2019. UR uppger att bolaget under 2019 har satsat särskilt på att öka utbudet på finska till barn och unga. I redovisningarna ges exempel på program som bolagen har sändt på finska under 2019.

Bolagens gemensamma index visar ett värde på 168 för utbudet på finska. Av redovisningarna går att utläsa att detta motsvarar en ökning av sändningstimmarna på finska sedan förra året med 33 timmar. Jämfört med 2013 har det totala utbudet på finska ökat med 273 sändningstimmar.

Vad gäller meänkieli uppger SR att Meänraatio, som är bolagets redaktion för meänkieli, har som mål att vara en nationell kanal som når minoritetspubliken med angelägna program. SR sände totalt 1 107 timmar på meänkieli 2019, vilket är identiskt med 2018. Av SVT:s redovisning framgår att utbudet på meänkieli har minskat från 70 timmar 2018 till 62 timmar 2019. SVT uppger att utbudet för barn på meänkieli minskade något 2019 för att möjliggöra utvecklingsarbetet av nya programformat. SR och SVT ger exempel på program på meänkieli. Av UR:s redovisning framgår att sändningstiden på meänkieli sedan 2018 ökat med en timme till totalt 19 timmar.

Bolagens gemensamma index visar ett värde på 231 för utbudet på meänkieli. Det gemensamma indexvärdet för 2018 var 243. Av redovisningarna går att utläsa att sändningstimmarna på meänkieli har minskat med 7 timmar sedan förra året. Jämfört med 2013 har det totala utbudet på meänkieli ökat med 358 timmar.

SR beskriver att Radio Romano producerar och sänder bolagets program på romani chib. SR har sändt totalt 444 timmar på romani chib, vilket är identiskt med förra året. Av SVT:s redovisning framgår att utbudet på romani chib har ökat från 65 timmar 2018 till 76 timmar 2019 och bolaget ger två exempel på program. Av UR:s redovisning framgår att sändningstiden på romani chib ökat med en timme sedan 2018, till totalt 20 timmar.

Bolagens gemensamma index visar ett värde på 231 för utbudet på romani chib. Av redovisningarna går att utläsa att detta motsvarar en ökning av sändningstimmarna på romani chib sedan förra året med 12 timmar. Jämfört med 2013 har det totala utbudet på romani chib ökat med 117 sändningstimmar.

Vad gäller teckenspråk ger SVT och UR flera exempel på program som har sänts. Det gemensamma indexet visar värdet 157 för utbudet på teckenspråk. Av redovisningarna kan utläsas att sändningstiden på teckenspråk har ökat med 32 timmar sedan förra året. Jämfört med 2013 har det totala utbudet på teckenspråk ökat med 113 sändningstimmar.

Granskningsnämndens bedömning

SR, SVT och UR har uppfyllt kravet gällande programutbud på de nationella minoritetsspråken samiska, finska, meänkieli och romani chib samt teckenspråk.

3.7.2. Jiddisch och andra minoritetsspråk

- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att erbjuda ett utbud på det nationella minoritetsspråket jiddisch och andra minoritetsspråk.

Villkor

SR, SVT och UR ska erbjuda ett utbud på det nationella minoritetsspråket jiddisch och andra minoritetsspråk. (12, 12 respektive 13 § i sändningstillstånden)

Tidigare bedömning

I bedömningen av SR:s, SVT:s och UR:s redovisningar för 2018 gjorde granskningsnämnden en sammantagen bedömning av bolagens samlade programverksamhet och fann att de fick anses ha uppfyllt kravet på att erbjuda ett utbud på det nationella minoritetsspråket jiddisch och andra minoritetsspråk.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR har sänt drygt sju timmar på jiddisch, vilket är identiskt med förra året. Bolaget har bland annat sänt en ny och utökad omgång av serien *Jiddisch far alle*. Utöver de nationella minoritetsspråken har SR haft sändningar i marknätet på engelska och arabiska.

SVT uppger att bolaget har sänt programmet *Woodskeis värld* på jiddisch och att bolaget, utöver på de nationella minoritetsspråken och teckenspråk, under 2019 sände program på 37 olika språk.

UR uppger att bolaget har sänt tre timmar på jiddisch, varav samtliga sändningar var riktade till barn. Som exempel nämns radioserien *Småsågor*. Utöver de nationella minoritetsspråken har UR sänt program på 14 andra minoritetsspråk.

Granskningsnämndens bedömning

Av sändningstillstånden framgår att programbolagen ska erbjuda ett utbud på det nationella minoritetsspråket jiddisch och på andra minoritetsspråk än nationella minoritetsspråk. Det ställs inga krav på hur omfattande detta utbud ska vara.

Granskningsnämnden anser därmed att SR, SVT och UR har uppfyllt kravet avseende

att erbjuda ett utbud på det nationella minoritetsspråket jiddisch och på andra minoritetsspråk än nationella minoritetsspråk.

3.7.3. Dialog med berörda grupper

- SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att ha en dialog med berörda grupper.

Villkor

SR, SVT och UR ska ha en dialog med de berörda grupperna. (12, 12 respektive 13 § i sändningstillstånden)

Tidigare bedömning

I bedömningen för 2018 fann granskningsnämnden att programbolagen hade uppfyllt kravet på att ha en dialog med de berörda grupperna. Liksom i bedömningen för 2017 uttryckte nämnden att bolagen i kommande redovisningar tydligare borde beskriva dialogen, på vilket sätt den varit regelbunden och strukturerad, hur den syftar till att analysera gruppernas behov samt vilka möjligheter bolagen har att tillgodose dessa behov.

Uppfyllelse

Redovisningarna

SR uppger att bolaget har en pågående dialog med publiken genom redaktionerna för minoritetsspråk. Dialogen sker på olika sätt, till exempel under utesändningar, via mejl och telefon och på sociala medier. SR har regelbundet kontakt med minoritetsorganisationerna vid större sammankomster. Bolaget har de senaste tre åren ökat antalet kontakter på strategisk nivå och ledningsnivå och hade under 2019 fördjupade möten med bland annat Svenska Tornedalingars Riksförbund, Sverigefinska Riksförbundet och Sverigefinska Ungdomsförbundet, Sametinget, Romskt kultur- och informationscenter i Malmö och Sveriges Jiddischförbund.

SVT uppger att bolaget under 2019 har fortsatt skapa intressentdialoger med minoritetsspråksorganisationer för att diskutera förbättringsområden, utveckling och framtida behov för respektive språkgrupp. Bolaget har bland annat träffat Sverigefinska Riksförbundet, Sametinget, Sveriges Dövas Riksförbund, Förbundet Sveriges Dövblinda, Tornedalingars Riksförbund och Riksteaterns Tyst Teater. SVT närvarade vidare på Dövas dag och den teckenspråkiga redaktionen har besökt förskolor med teckenspråkiga barn.

Av UR:s redovisning framgår att bolaget årligen bjuder in till dialogmöten med varje nationell minoritetsgrupp och användare av teckenspråk, med målet att ha minst ett fysiskt möte per år och grupp. Under 2019 har UR infört en tydligare struktur för dialogmötena där varje möte inleds med att följa upp resultaten från föregående möte, vad UR har gjort och hur detta har tagits emot i de respektive dialoggrupperna. Utöver dialoggrupperna arbetar UR även med referensgrupper bestående av bland annat målgruppsrepresentanter. I syfte att öka identifikation, kvalitetssäkra innehållet och undvika

stereotypa bilder och berättelser bjuds referensgrupperna in vid produktionsstart och inför publicering.

Granskningsnämndens bedömning

SR, SVT och UR har uppfyllt kravet på att ha en dialog med de berörda grupperna.

3.8. Övrigt

3.8.1. Extern radioproduktion

- SR har inte på ett tydligt sätt redovisat i vilken utsträckning bolaget avser att satsa på extern radioproduktion.

Villkor

I samband med redovisningen av hur uppdraget i allmänhetens tjänst fullgjorts under 2019 ska SR ange i vilken utsträckning bolaget avser att satsa på extern radioproduktion. (Punkt 20 i SR:s anslagsvillkor)

Uppfyllelse

Redovisningen

SR har inte uttryckligen redovisat i vilken utsträckning bolaget avser att satsa på extern radioproduktion, men skriver följande i ett kompletterande svar till granskningsnämnden på frågan om bolaget anser sig ha uppfyllt redovisningsvillkoret.

I PS-redovisningen för 2019 beskrivs hur arbetssätt, metodik och totala nivåer gällande extern radioproduktion följt en relativt konstant linje under de senaste åren. SR betraktar detta arbete som pågående och aviserar därför heller inte några framtida nivåförändringar i redovisningen. Innebörden av detta ska tolkas som att SR har för avsikt att i motsvarande utsträckning som 2010 satsa på extern radioproduktion även under 2020, då ett nytt sändningstillstånd trätt i kraft och nya medelsvillkor ersatt tidigare anslagsvillkor.

Granskningsnämndens bedömning

Granskningsnämnden anser att SR inte på ett tydligt sätt har redovisat i vilken utsträckning bolaget avser att satsa på extern radioproduktion.

Nämnden noterar att villkoret om extern radioproduktion inte funnits med i regeringens beslut om anslagsvillkor för åren 2014–2018. Villkoret finns inte heller med i regeringens beslut om medelsvillkor för SR under tillståndspanoroden 2020–2025.

3.8.2. Programkategorier

- SVT redovisar utbudet per programkategori exklusive barn och unga.

Villkor

Redovisningen ska bland annat uttrycka olika programkategoriers andel av den totala sändningstiden. (Punkt 20 i SVT:s anslagsvillkor)

Uppfyllelse

Granskningsnämndens bedömning

Granskningsnämnden har tidigare påpekat att SVT bör redovisa olika programkategoriers andel av den totala sändningstiden. Trots detta redovisar SVT fortfarande utbudet per programkategori exklusive barn och unga.